

บทที่ ๑ กรรมบถ

กฎแห่งกรรม

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่สอนเกี่ยวกับเรื่องกฎแห่งกรรมว่า สัตว์ทั้งหลายล้วนตกอยู่ภายใต้กฎแห่งการกระทำ มีกรรมเป็นกำเนิด กรรมนั้นทำให้มนุษย์เป็นอะไรก็ได้ในชาตินี้ หรือว่าหลังจากตายไปแล้ว ถ้าทำความดีก็ไปสู่สุคติคือไปเกิดเป็นมนุษย์ เทวดา พรหม จนถึงที่สุดเป็นพระอรหันต์ ถ้าทำความชั่วก็ไปสู่ทุคติ คือไปเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน เป็นเปรต เป็นสัตว์นรก เป็นอสุรกาย เป็นต้น

ดังนั้นมนุษย์ทุกคนที่เกิดขึ้นมาบนโลกใบนี้ ไม่ว่าจะเชื่อชาติเผ่าพันธุ์อะไร นับถือศาสนาไหนก็ตาม ต้องศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรม เพื่อเราจะได้ไม่ดำเนินชีวิตที่ผิดพลาดไม่ศึกษาไม่ได้ เพราะว่าตราบใดที่เรายังไม่หมดกิเลส เรายังต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกยาวนาน ชีวิตเบื้องหลังความตายนั้นมี คือนรกและสวรรค์มีจริง จะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ตาม มนุษย์ทุกคนสามารถออกแบบชีวิตของตัวเองได้ จะให้เป็นคนดีหรือคนชั่ว จะให้จนหรือรวย จะให้หล่อสวยหรืออัปลักษณ์ จะให้ฉลาดหรือโง่ จะให้หลังจากตายแล้วไปนรกหรือสวรรค์ เราสามารถลิขิตทางเดินของชีวิตได้ ทางที่เราทำแล้วเดินไปสู่สุคติหรือทุคตินั้นทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า กรรมบถ โดยแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ทางนำไปสู่ทุคติ เรียกว่า อกุศลกรรมบถ

๒. ทางนำไปสู่สุคติ เรียกว่า กุศลกรรมบถ

อกุศลกรรมบถ ๑๐

๑.ปาณาติบาต	ทำชีวิตสัตว์ให้ตกลง คือฆ่าสัตว์
๒.อทินนาทาน	ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ด้วยอาการแห่งขโมย
๓.กาเมสุมิจฉาจาร	ประพฤติดูผิดในกาม
ทั้ง ๓ นี้ จัดเป็นกายกรรม เพราะเกิดขึ้นทางกายทวาร โดยมาก	
๔.มูสาวาท	พูดเท็จ
๕.ปิสุณวาจา	พูดต่อเสียด
๖.ผรุสวาจา	พูดคำหยาบ
๗.สัมผัปปลาปะ	พูดเพ้อเจ้อ

ทั้ง ๔ นี้ จัดเป็นวจีกรรม เพราะเกิดขึ้นทางวจีทวาร โดยมาก

๘.อภิขณา โลกอยากได้ของเขา

๙.พยาบาท ปองร้ายเขา

๑๐.มิจฉาทิฏฐิ เห็นผิดจากคลองธรรม

ทั้ง ๓ นี้ จัดเป็นมโนกรรม เพราะเกิดขึ้นทางมโนทวาร โดยมาก

อธิบายอกุศลกรรมบถ โดยอาการ ๕

๑. โดยกรรม คือ โดยสภาวะกรรม

กรรมบถ ๗ คือ กายกรรม ๓ และวจีกรรม ๔ โดยสภาวะกรรม คือสิ่งที่เป็นเองโดยธรรมชาติ ไม่มีใครมาปรุงแต่งให้เกิด ได้แก่ เจตนา อธิบายว่า ต้องมีเจตนาในการทำ การพูด จึงจะเป็นกรรมบถได้ ถ้าไม่มีเจตนาไม่เป็นกรรมบถ ส่วนมโนกรรม ๓ มีอภิขณาเป็นต้น ต้องเกิดร่วมกับเจตนาจึงจะเป็นมโนกรรมได้ มีแต่เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่จัดเป็นมโนกรรม

๒. โดยโกฎฐาสะ คือ โดยเป็นส่วนแห่งกรรมต่าง ๆ

อกุศลกรรมบถ ๘ คือ กายกรรม ๓ วจีกรรม ๔ มิจฉาทิฏฐิ ๑ เป็นกรรมบถอย่างเดียว ไม่เป็นมูลคือรากเหง้าแห่งอกุศลเหล่าอื่น ส่วนอภิขณา ได้แก่ โลภะ พยาบาท ได้แก่ โทสะ ทั้ง ๒ อย่างนี้ เป็นทั้งอกุศลกรรมบถ เป็นทั้งมูลคือรากเหง้าของอกุศลเหล่าอื่นด้วย

๓. โดยอารมณ์ คือ สิ่งที่ใจเข้าไปยึดแล้ว เป็นเหตุให้ทำกรรมนั้น ๆ

ปาณาติบาต มีสังขารคือชีวิตของสัตว์ หมายถึงสิ่งมีชีวิตทั้งหมดเป็นอารมณ์ หมายความว่า การฆ่าสัตว์ เป็นการทำลายชีวิตของผู้อื่น ถ้าทำลายสิ่งไม่มีชีวิต ก็ไม่จัดเป็นการฆ่าสัตว์

อทินนาทาน มีสัตว์หรือสังขารเป็นอารมณ์ หมายความว่า สิ่งที่ถูกลักขโมยนั้นอาจเป็นมนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งของ ก็ได้

กามเมสุมิฉาจาร มีสังขารคือผัสสะเป็นอารมณ์ หมายความว่า กามเมสุมิฉาจาร จะสำเร็จได้ ต้องมีการสัมผัสทางกาย

มุสาวาท ปิสุนวจา และสัมผัปปลาปะ มีสัตว์หรือสังขารเป็นอารมณ์ หมายความว่า เรื่องที่พูดเท็จ พูดต่อเสียด และพูดเพื่อเจื่อนั้น อาจเป็นเรื่องของคน สัตว์ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ก็ได้

ผรุสวาทา มีสัตว์เป็นอารมณ์ หมายความว่า การพูดคำหยาบนั้น ต้องพูดกับผู้ที่เข้าใจ ความหมายเท่านั้น จึงจัดเป็นกรรมบถ ถ้าพูดกับผู้ที่ไม่เข้าใจ ไม่จัดเป็นกรรมบถ

อภิขณา มีสัตว์และสังขารเป็นอารมณ์ หมายความว่า สิ่งในโลกอยากได้นั้นเป็นมนุษย์ สัตว์ สิ่งของ ก็ได้

พยาบาท มีสัตว์เป็นอารมณ์ หมายความว่า การปองร้ายที่จัดเป็นพยาบาทนั้น ต้องปองร้าย มนุษย์ หรือสัตว์ทั้งหลายเท่านั้น

มิจฉาทิฏฐิ มีสังขารคือธรรมอันเป็นไปในภูมิ ๓ เป็นอารมณ์ ได้แก่ กามาวจรภูมิ รูปาวจรภูมิ อรูปาวจรภูมิ หมายความว่า ความเห็นที่จัดเป็นมิจฉาทิฏฐินั้น ต้องเห็นผิดไปจากความเป็นจริง เช่น โลกอื่นไม่มี บาปไม่มี บุญไม่มี เห็นสิ่งที่ไม่เที่ยง ว่าเป็นของเที่ยง เป็นต้น

๔. **โดยเวทนา** คือ การรับรู้อารมณ์ หรือการเสวยอารมณ์ หรือความรู้สึก มี ๓ อย่าง ได้แก่ สุข เวทนา ๑ ทุกขเวทนา ๑ อุเบกขาเวทนา ๑

ปาณาติบาต มีทุกขเวทนาอย่างเดียว หมายความว่า ในขณะที่ฆ่าสัตว์ จิตใจของผู้กระทำ ย่อม ประกอบไปด้วยความโกรธ

อทินนาทาน มีเวทนา ๓ หมายความว่า ในขณะที่ลักทรัพย์ จิตใจของผู้ลักขโมยอาจจะมี ความสุข ความทุกข์ หรือรู้สึกเฉย ๆ ก็ได้

กามเมสุมิฉาจาร มีเวทนา ๒ คือ สุขเวทนากับอุเบกขาเวทนา หมายความว่า จิตใจของผู้กำลัง ประพฤติผิดในกามนั้น มีแต่ความสุข หรือรู้สึกเฉย ๆ เท่านั้น

มุสาวาท ปิสฺสวาทา และสัมผัสฺปปลาปะ มีเวทนา ๓ หมายความว่า ในขณะที่พูดเท็จ พูด ส่อเสียด หรือพูดเพื่อเจื่อนั้น จิตใจของผู้พูด อาจมีความรู้สึกดีใจ เสียใจ หรือเฉย ๆ ก็ได้

ผรุสวาทา มีทุกขเวทนาอย่างเดียว หมายความว่า คำพูดที่จะจัดว่า หยาบคายนั้น ผู้พูดต้องพูด ด้วยจิตที่โกรธ หากพูดด้วยจิตเมตตาปรารถนาดี ไม่จัดเป็นผรุสวาทา

อภิขณา มิจฉาทิฏฐิ มีเวทนา ๒ คือ สุขเวทนากับอุเบกขาเวทนา หมายความว่า ในขณะที่โลก อยากได้ของผู้อื่น หรือมีความเห็นผิดนั้น จิตใจของผู้นั้น จะมีแต่ความสุข หรือรู้สึกเฉย ๆ ไม่รู้สึก โกรธหรือเสียใจเลย

พยาบาท มีทุกขเวทนาอย่างเดียว หมายความว่า ในขณะที่ปองร้ายผู้อื่นนั้น จิตใจของผู้ปอง ร้าย ย่อมมีแต่ความโกรธอย่างเดียว

๕. โดยมูล คือ กิเลสที่เป็นสาเหตุให้เกิดการกระทำบาปต่างๆ มีอกุศลมูล ๓ ได้แก่ โลกมูล ๑ โทสมูล ๑ โมหมูล ๑ (มีในอกุศลจิตทุกดวง)

ปาณาติบาต	มีมูล ๒ คือ โทสมูล โมหมูล
อทินนาทาน	มีมูล ๒ คือ โทสมูล โมหมูล หรือ โลกมูล โมหมูล
กาเมศุมิจฉาจาร	มีมูล ๒ คือ โลกมูล โมหมูล
มุสาวาท ปิสฺสูณวจา และสัณฺผัปปลาปะ	มีมูล ๒ คือ โทสมูล โมหมูล หรือ โลกมูล โมหมูล
ผรุสวจา	มีมูล ๒ คือ โทสมูล โมหมูล
อภิขณา พยาบาท	มีมูล ๑ คือ โมหมูล
มิจฉาทิฏฐิ	มีมูล ๒ คือ โลกมูล โมหมูล

ปัญหาและเฉลยบทที่ ๑

๑. พระพุทธศาสนาสอนว่า สิ่งที่สามารถทำให้คนกลายสภาพเป็นสัตว์หรือเทวดาได้ คืออะไร ?

ก.เทพเจ้า	ข.ดวงชะตา
ค.กรรม	ง.พรหมลิขิต

๒. กรรมที่จะนำสัตว์ไปสู่ทุกคติและสุคตินั้น เรียกว่าอะไร ?

ก.กรรมลิขิต	ข.กรรมบถ
ค.วิบากกรรม	ง.กรรมคติ

๓. การได้ไปเกิดเป็นมนุษย์ เทวดา พรหม เรียกว่าอะไร ?

ก.สุคติ	ข.ทุกคติ
ค.ภพ	ง.ภูมิ

๔. ในการทำความดีและความชั่ว มีอะไรเป็นใหญ่ ?

ก.เจตนา	ข.เหตุจูงใจ
ค.สิ่งล่อใจ	ง.อารมณ์

๕. “ทำความดีอย่างรู้รัง สร้างกุศลอย่างรู้โรย” มีความหมายตรงกับข้อใด ?

ก.กุศลมูล	ข.อกุศลมูล
ค.กุศลกรรมบถ	ง.อกุศลกรรมบถ

๑๔. การกระทำทางกาย วาจา ใจ รวมเรียกว่าอะไร ?

ก.กรรม	ข.เจตนา
ค.เวทนา	ง.อารมณ์

๑๕. พระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อในเรื่องใด ?

ก.เรื่องพรหมลิขิต	ข.เรื่องดวง
ค.เรื่องการทำ	ง.เรื่องลี้ลับ

๑๖. ผลแห่งกรรมชั่วที่บุคคลจะพึงได้รับในชาติหน้า ตรงกับข้อใด ?

ก.เกิดเป็นมนุษย์	ข.เกิดเป็นเทวดา
ค.เกิดเป็นพรหม	ง.เกิดเป็นเปรต

๑๗. อารมณ์เป็นเหตุให้กระทำความชั่ว ๆ มีความหมายตรงกับข้อใด ?

ก.สิ่งที่ใจเข้าไปยึดเหนี่ยว	ข.สิ่งที่เกิดร่วมกับเจตนา
ค.รากเหง้าของอกุศลอื่น	ง.กรรมเกิดในมโนทวาร

๑๘. ปกติของจิตเป็นธรรมชาติใสสะอาด แต่กลายสภาพเป็นความโศคร้าย ด้วยอำนาจแห่งอกุศลมูลใด ?

ก.โลภะ	ข.โทสะ
ค.โมหะ	ง.ถูกทุกข้อ

๑๙. การทำความชั่ว มีอะไรเป็นมูล ?

ก.กุศลมูล	ข.อกุศลมูล
ค.อกุศลจิต	ง.อกุศลจิต

๒๐. บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น ผู้มีความเห็นชอบย่อมได้รับผลเช่นไร ?

ก.ทุกคติ	ข.สุคติ
ค.อบาย	ง.นिरยะ

ເລຂຍະ ບາກທີ ໑

໑.ປ	໒.ປ	໓.ປ	໔.ປ	໕.ປ
໖.ປ	໗.ປ	໘.ປ	໙.ປ	໑໐.ປ
໑໑.ປ	໑໒.ປ	໑໓.ປ	໑໔.ປ	໑໕.ປ
໑໖.ປ	໑໗.ປ	໑໘.ປ	໑໙.ປ	໒໐.ປ

บทที่ ๒ อกุศลกรรมบถ ทางกาย ๓

อกุศลกรรมบถข้อที่ ๑ ปาณาติบาต

คำว่า **ปาณะ** ในคำว่า ปาณาติบาต โดยสมมติสัจจะ ได้แก่ สัตว์ โดยปรมัตตสัจจะ ได้แก่ ชีวิตินทรีย์ ๒ อย่าง คือ

๑. รูปชีวิตินทรีย์ ธรรมชาติที่เป็นใหญ่ในการทำให้รูปมีชีวิตอยู่ได้

๒. อรูปชีวิตินทรีย์ ธรรมชาติที่เป็นใหญ่ในการทำให้นามธรรม ได้แก่ เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ มีชีวิตอยู่ได้

ชีวิตินทรีย์ทั้งสองนี้ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เมื่ออย่างหนึ่งถูกทำลาย อีกอย่างหนึ่งก็ ถูกทำลายไปด้วย

“**การฆ่า**” หมายถึง การทำให้ตาย “**สัตว์**” หมายถึง สัตว์ทุกชนิดทั้งที่เป็นมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉาน มีข้อห้าม ๓ ประการ คือ

๑. การฆ่า

๒. การทำร้ายร่างกาย

๓. การทรมาน

กิริยาที่ฆ่า นั้น จะใช้อาวุธที่มีคม เช่น มีด ดาบ เป็นต้น หรืออาวุธไม่มีคม เช่น ท่อนไม้ มือเท้า เป็นต้น จะฆ่าเอง หรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่าด้วยวาจา หรือแสดงอาการอย่างอื่นเพื่อให้รู้ว่าใช้ให้ฆ่า เช่น ขยิบตา โบกมือ เป็นต้น ถ้าทำสำเร็จเป็นอันฆ่าทั้งนั้น

ขึ้นชื่อว่า การฆ่า การทำร้ายร่างกาย หรือการทรมาน ไม่ดีทั้งนั้น เพราะคนเราถ้าขาดชีวิตเสียแล้ว ก็เชื่อว่าขาดหมดทุกสิ่งทุกอย่าง ชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่สุด จึงจัดไว้เป็นกรรมบถข้อแรก

จุดมุ่งหมายของกรรมบถข้อนี้ เพื่อให้ทุกคนมีเมตตาจิตในเพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย

ปาณาติบาตนั้น จะสำเร็จเป็นกรรมบถได้ ต้องประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. สัตว์มีชีวิต

๒. รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต

๓. มีจิตคิดจะฆ่า

๔.พยายามเพื่อจะฆ่า

๕.สัตว์นั้นตายด้วยความพยายามนั้น

ปาณาติบาตนั้น มีโทษมาก เพราะเหตุ ๔ ประการ คือ

๑.สัตว์ใหญ่

๒.สัตว์นั้นมีคุณ

๓.ความพยายามของผู้ฆ่ามีมาก

๔.กิเลสของผู้ฆ่ารุนแรง

ปาณาติบาตที่ตรงกันข้าม ชื่อว่ามีโทษน้อย

อานิสงส์ของการรักษากรมบาล ข้อที่ ๑

๑.เป็นคนมีร่างกายสมบูรณ์งดงามสมส่วน

๒.เป็นคนมีความแก่กล้า อัจฉริยะ

๓.เป็นคนมีกำลังมาก

๔.เป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป

๕.จะไม่ตายเพราะผู้อื่นพยายามทำร้าย

๖.เป็นคนมีบริวารพวกพ้องมาก

๗.เป็นคนมีโรคน้อย

๘.เป็นคนมีอายุยืน

๙.เมื่อละโลกไปแล้วมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป

โทษของปาณาติบาต

ในสมัยพุทธกาล ในเมืองสาวัตถีมีชายคนหนึ่งชื่อนันทะ มีอาชีพฆ่าโคเอาเนื้อขายเลี้ยงชีวิต ตลอด ๕๕ ปีที่เขาทำอาชีพนี้ ไม่เคยบริจาคทานและรักษาศีลเลย ถ้าขาดเนื้อจะไม่ยอมรับประทานอาหารเลย

วันหนึ่งในเวลาเย็น เขามอบเนื้อให้ภรรยาเพื่อทำกับข้าว เสร็จแล้วไปอาบน้ำที่ทำน้ำ บังเอิญเพื่อนของเขาคนหนึ่งมีแขกมาเยี่ยมที่บ้าน ไม่มีกับข้าวต้อนรับจึงไปยังบ้านนายนั้นทะ พบภรรยาของเขาจึงได้ขอซื้อเนื้อ แต่ไม่มีเนื้อสำหรับขาย มีแต่เนื้อที่เตรียมไว้สำหรับ ทำกับข้าวในตอนเย็น ภรรยา นายนั้นทะจึงไม่ขายให้ เพราะทราบดีว่าถ้าขาดเนื้อแล้วสามีจะไม่ ยอมรับประทานอาหาร แต่ชายผู้นั้นก็ไม่ฟังเสียงได้หยิบฉวยเอาเนื้อนั้นไป

นายนั้นทะกลับมาจากอาบน้ำ ภรรยาได้ยกถาดอาหารที่ปราศจากเนื้อมาให้ ได้เล่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ฟัง เขาไม่ยอมรับประทานอาหาร ลูกขึ้นฉวยมีดอันคมกลิบเดินเข้าไปหา โศดหัวหนึ่ง สอดมือเข้าไปในปาก ดึงลิ้นออกมาแล้วใช้มีดเชือดจนขาด นำมาให้ภรรยา ทำกับข้าว โศดหัวนั้นสิ้นใจตายด้วยความเจ็บปวดทรมาน เมื่อทำกับข้าวเสร็จแล้วนายนั้นทะจึง รับประทานอาหาร ทันทีที่เขาใส่ชิ้นเนื้อนั้นเข้าไปในปาก ลิ้นของเขาได้ขาดตกลงไปในจาน ข้าว ได้รับผลกระทบทันตาเห็นเพราะการทำปณาดิบาดด้วยจิตใจอันโหดเหี้ยม เลือดไหลออก จากปาก ร้องครวญครางเสียงเหมือนโค ตายแล้วไปตกนรกอเวจี

อกุศลกรรมบถข้อที่ ๒ อทินนาทาน

คำว่า “สิ่งของ” หมายถึง สิ่งของที่มีเจ้าของ หรือสิ่งไม่มีเจ้าของ แต่เป็นส่วนรวม เช่น ของสาธารณะ หรือทรัพย์สินของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น ทั้งที่เป็น สวิญญานกทรัพย์ คือทรัพย์มีวิญญาน หรือ อวิญญานกทรัพย์ คือ ทรัพย์ที่ไม่มีวิญญาน

“การถือเอา” หมายถึง การหยิบขอยุ่เป็นของตนเองโดยพลการ โดยที่เจ้าของเขา ไม่ได้ให้ ไม่ได้อนุญาตให้ด้วยกาย เช่น พักหน้าให้ โบกมือให้ เป็นต้น ไม่ได้อนุญาตให้ด้วย วาจา เช่น บอกให้เป็นต้น อย่างไม่อย่างหนึ่ง หรือด้วยอาการอย่างขโมย เช่น ลัก ฉก ชิง วิ่งราว ตู๋ ตระบัด ปลอมแปลง ลักลอบ ยักยอกเขา เป็นต้น จะทำเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำด้วยกาย หรือด้วย วาจา จัดเป็นผิดเหมือนกัน

ขึ้นชื่อว่าการลักขโมยไม่ผิดทั้งนั้น เพราะคนเราจะมีชีวิตอยู่ได้ด้วยทรัพย์หรือ ปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิต ๔ ประการ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของกรรมบถข้อนี้ เพื่อให้ทุกคนเคารพสิทธิในทรัพย์สินสมบัติของกันและกัน
ให้รู้จักทำมาหากินเลี้ยงชีวิตโดยสุจริต

อทินนาทาน จะสำเร็จเป็นกรรมบถได้นั้น ต้องประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ของนั้นมีเจ้าของหวงแหน
๒. รู้ว่าเจ้าของหวงแหน
๓. มีจิตคิดจะลัก
๔. มีความพยายามในการลัก
๕. ใฝ่ของนั้นมาด้วยความพยายามนั้น

อทินนาทานนั้น มีโทษมาก เพราะเหตุ ๔ ประการ คือ

๑. ของนั้นเป็นของประณีต หรือมีความสำคัญ
๒. ของนั้นเป็นของบุคคลผู้มีคุณธรรม
๓. ผู้ลักมีความพยายามมาก
๔. กิเลสของผู้ลักแรงกล้า

อทินนาทานที่ตรงกันข้าม ชื่อว่ามีโทษน้อย

อานิสงส์ของการรักษาศีลข้อที่ ๒

๑. เป็นคนมีทรัพย์มาก
๒. ทรัพย์สินสมบัติที่ยังไม่เกิดขึ้นก็จะเกิดขึ้น ทรัพย์สินสมบัติที่เกิดขึ้นแล้วจะอยู่มั่นคง
๓. ทรัพย์สินสมบัติจะไม่เป็นอื่นด้วยภัยต่าง ๆ เช่น ราชภัย โจรภัย อุทกภัย อัคคีภัย และพวก

ทายาทที่ไม่ถูกกัน เป็นต้น

๔. มีความเป็นอยู่อย่างสุขสบาย
๕. มีความแคล้วคล้ำอาจหาญในที่ชุมชน
๖. เมื่อละโลกไปแล้วมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป

โทษของอทินนาทาน

ในสมัยพุทธกาล ในเมืองสาวัตถีมีพราหมณ์คนหนึ่งชื่อสีลวิมังสนะ ถึงสระณะ ๓ และรักษาศีล ๕ รับประทานอาหารอยู่กับพระเจ้าโกศล พระราชาพร้อมด้วยข้าราชการน้อยใหญ่ต่างให้ความนับถือพราหมณ์นั้น

เขาคิดว่าการที่คนเขานับถือเรานี้ เขานับถืออะไร ชาติ โคตร สกุล ความรู้หรือศีลกันแน่ ต้องการจะทดลอง วันหนึ่ง เมื่อกลับจากที่ทำงานได้แอบหยิบเอาเงินของหลวงไปจำนวนหนึ่ง เจ้าหน้าที่การเงินไม่ว่าอะไร วันที่ ๒ ได้ทำอย่างนั้นอีก ก็ไม่มีใครว่าอะไร วันที่ ๓ จึงหยิบเอาเงินไปกำมือหนึ่ง เจ้าหน้าที่การเงินโกรธ ร้องตะโกนให้คนช่วยกันจับตัว เมื่อจับตัวได้แล้วก็ทุบตีคนละสองสามที แล้วพันธุนาการไปกราบทูลให้พระราชารับสั่งลงอาญาหลวงแก่เขา

พราหมณ์ทราบชัดว่า ที่คนเขานับถือตนนั้นเพราะการรักษาศีล จึงได้กล่าวว่าเรื่องชาติและชนชั้นเป็นเรื่องไร้สาระ ศีลนี้แหละสูงที่สุด บุคคลขาดศีลเสียแล้ว วิชาความรู้ก็ไม่มีประโยชน์อะไรเลย

อกุศลกรรมบถข้อที่ ๓ กามสุมิจฉาจาร

คำว่า กาม ในคำว่า กามสุมิจฉาจาร นั้น ได้แก่ เมถุนสมาจาร ๒ อย่าง คือ

๑. สทธารสันโดษ ความพอใจเฉพาะคู่ครองของตน
๒. พรทารคมณะ การละเมิดคู่ครองคนอื่น

ท่านห้ามล่วงละเมิดสามีภรรยาตลอดจนถึงบุตรและธิดาของบุคคลอื่น ห้ามเฉพาะชายหญิงบางประเภทเท่านั้น เช่น ชายหญิงที่มีภรรยาสามีแล้ว ชายหญิงที่มีจาริตห้าม เช่น นักบวช เป็นต้น เมื่อล่วงละเมิดชายหญิงเหล่านี้จัดเป็นกามสุมิจฉาจาร

จุดมุ่งหมายของกรรมบถข้อนี้ เพื่อให้ทุกคนเคารพสิทธิในคู่ครองหรือคนที่เรารัก เพื่อป้องกันความแตกร้างในหมู่มนุษย์

กามสุมิจฉาจาร จะสำเร็จเป็นกรรมบถได้นั้น ต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. บุคคลที่ไม่ควรไปล่วงละเมิด
๒. จงใจจะเสพในบุคคลนั้น
๓. มีความพยายามในการเสพ

๔. ให้อวัยวะเพศถึงกัน ได้แก่ มรรค ๓ คือ ทวารหนัก ทวารเบาและปาก

กามสมุิจฉาจาร มีโทษมาก เพราะเหตุ ๔ ประการ คือ

๑. กระทำในบุคคลผู้มีคุณธรรม
๒. เป็นการข่มขืนใจ
๓. มีความพยายามมาก
๔. มีกิเลสแรงกล้า

กามสมุิจฉาจารที่ตรงกันข้าม ชื่อว่ามีโทษน้อย

อานิสงส์ของการรักษากรมบถข้อที่ ๓

๑. มีความอาจหาญแก้อ้วกล้าในที่ชุมชน
๒. ครอบครัวย่อมมีความสุข
๓. ปราศจากศัตรูต่าง ๆ
๔. เป็นที่รักใคร่ของชนทั้งปวง
๕. ไม่เป็นที่รังเกียจสงสัยหรือหวาดระแวงของบุคคลอื่น
๖. มีหน้าตาพ่องใส นอนก็เป็นสุข หลับก็เป็นสุข ตื่นก็เป็นสุข
๗. เมื่อละโลกไปแล้วมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป

โทษของกามสมุิจฉาจาร

ครั้งศึกดาบรพ ได้มีชายหนุ่มชาวพาราณสีคนหนึ่งชื่อว่าธนูคหบัณฑิต เรียนวิชากับ อาจารย์ทิสปาโมกข์ที่เมืองตักกสิลา เขาเป็นชายหนุ่มหน้าตาดี มีความประพฤติเรียบร้อย เรียนเก่งเป็นที่รักใคร่ของอาจารย์ เมื่อเรียนศิลปวิทยาจบแล้วจึงลาอาจารย์กลับบ้าน อาจารย์ได้ ยกลูกสาวคนหนึ่งให้เป็นภรรยา ในระหว่างทางได้เกิดการต่อสู้กับพวกโจรที่มาคอยดักปล้น ได้ฆ่าโจรตายไปหลายคน จนลูกศรในมือหมด จึงต่อสู้กับหัวหน้าโจรด้วยมือเปล่า บอกให้ ภรรยานำดาบมาให้ แต่ภรรยากลับเกิดความรักใคร่ในตัวโจรที่ตนเพิ่งจะพบเห็นเดี๋ยวนั้นเอง จึง ส่งดาบไปให้โจรฆ่าชายหนุ่มตาย

โจรพานางไปถึงแม่น้ำสายหนึ่ง คิดว่าหญิงคนนี้ พบชายอื่นเข้าคงจะให้ฆ่าเรา เหมือนกับให้เรามาสามิเธอ เราไม่ต้องการผู้หญิงคนนี้ จึงออกอุบายหลอกลวงเอาทรัพย์สิน เงินทองของเธอจนหมดสิ้นแล้วก็จากไป โดยทิ้งคำพูดไว้กับเธอว่า แม่คนงาม เธอเอาสามิที่ เคยเชยชิดกันมานาน แลกกับฉันซึ่งไม่ใช่สามิที่ เคยเชยชิด วันหลังเธอคงจะเอาฉันแลกกับชาย อื่นอีก ฉันจะหนีเธอไปให้ไกลที่สุดเท่าที่จะไกลได้ หญิงสาวคนนั้นไม่มีใครคบหาสมาคม ด้วย เพราะประพฤติผิดศีลข้อที่ ๓

กายกรรมเป็นไปในทวาร ๒

กรรม ๓ อย่าง คือ ปาณาติบาต อทินนาทาน และกามสุมิจฉาจาร เรียกว่า กายกรรม เพราะเป็นไปทางกายทวารโดยมาก บางครั้ง ปาณาติบาต และอทินนาทาน ก็เป็นไปทางวจีทวาร บ้าง ตัวอย่าง นาย ก. สั่งให้ นาย ข. ไปฆ่าคนหรือไปลักทรัพย์ นาย ข. ทำงานสำเร็จตามที่นาย ก. สั่ง การฆ่าคน หรือการลักทรัพย์ของนาย ก. จัดเป็นกายกรรม แต่ทวาร จัดเป็นวจีทวาร ส่วน กามสุมิจฉาจาร จัดเป็นกายกรรม เพราะเป็นไปทางกายทวารอย่างเดียว

ปาณาติบาต อทินนาทาน และกามสุมิจฉาจาร ที่จัดเป็นกายกรรมนั้น เพราะมีการกระทำ ด้วยกาย กรรมนั้น จึงจะสำเร็จ ดังตัวอย่างที่ยกมา ถ้าเพียงแต่การสั่งอย่างเดียว ไม่มีคนลงมือทำ จะสั่งต่อ ๆ กันไปก็คนที่ตาม การฆ่าหรือการลักนั้นจะสำเร็จไม่ได้เลย

ในการทำปาณาติบาต อทินนาทาน และกามสุมิจฉาจารนั้น จิตใจของผู้กระทำ ต้องมี อภิชฌา คือ โลภะ พยาบาท คือ โทสะ และมิฉาภิภูติ เกิดขึ้นด้วยตามสมควร กายกรรมนี้ เน้นตัว เจตนาคือความจงใจเป็นสำคัญ ดังนั้น อภิชฌา พยาบาท และมิฉาภิภูติ ในกายกรรมนี้ จึงจัดเป็น อกุศลกรรม ฝ่ายสนับสนุนเจตนา ไม่ได้จัดเป็นกรรมบถ ๆ

ปัญหาและเฉลยบทที่ ๒

๑. กายกรรม หมายถึงอะไร ?

ก. การกระทำทางกาย	ข. การกระทำทางคำพูด
ค. การกระทำทางความคิด	ง. การกระทำทุกวิถีทาง

๒. การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เป็นกรรมชนิดใด ?

ก. กายกรรม	ข. วจีกรรม
ค. มโนกรรม	ง. ถูกทุกข้อ

๓. ข้อใด ไม่ใช่ปาณาติบาตที่เกิดขึ้นทางกายทวาร ?

ก. ใช้มีดฟันให้ตาย	ข. ทำกับดักให้ตกไปตาย
ค. ใช้ปืนยิงให้ตาย	ง. สั่งให้คนอื่นฆ่าให้ตาย

๔. คนประเภทใด ได้ชื่อว่าชั่วมากกว่า ?

ก. ฆ่าสัตว์เอง	ข. ชักชวนให้คนอื่นฆ่า
ค. ยินดีกับผู้ฆ่า	ง. ทั้งฆ่าเอง ทั้งชักชวนคนอื่น

๕. สัตว์ชนิดใด ควรฆ่าทิ้ง ?

ก. สุนัขบ้า	ข. ไก่เป็นหวัดนก
ค. วัวบ้า	ง. ไม่มีข้อถูก

๖. ฆ่าโดยอาการใด มีโทษมากที่สุด ?

ก. ฆ่าสัตว์ป้องกันตัว	ข. ฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน.
ค. ฆ่าเพราะบันดาลโทสะ	ง. ฆ่าเพราะป้องกันโรคติดต่อ

๗. “โหดร้าย มือไว ใจมารัก” ตรงกับอกุศลกรรมบถหมวดใด ?

ก. กายกรรม	ข. วจีกรรม
ค. มโนกรรม	ง. ถูกทุกข้อ

๘. ข้อใด ไม่เป็นเหตุจูงใจให้ทำปาณาติบาต ?

ก. ปกิณี	ข. ปักษา
ค. ปาณา	ง. ปราณิ

๙. ข้อใด ไม่ใช่องค์แห่งปาณาติบาต ?

ก. สัตว์มีชีวิต	ข. รู้ว่าสัตว์มีชีวิต
ค. พยายามฆ่า	ง. รู้ว่าสัตว์ตาย

๑๘. ลักทรัพย์ชนิดใด มีโทษมากที่สุด ?

ก. ของส่วนตัว	ข. ของส่วนรวม
ค. ของมีขนาดเล็ก	ง. ของไหว้เจ้า

๑๙. ข้อใด ไม่ใช่วัตถุแห่งอทินนาทาน ?

ก. อริยทรัพย์	ข. ลิขสิทธิ์
ค. ทรัพย์แผ่นดิน	ง. ทรัพย์มีเจ้าของ

๒๐. “ทำนาบนหลังคน” ชื่อว่าประพฤติผิดอกุศลกรรมบถข้อใด ?

ก. เว้นขาดจากอกิษณา	ข. เว้นขาดจากพยาบาท
ค. เว้นขาดจากมุสาวาท	ง. เว้นขาดจากอทินนาทาน

๒๑. การกระทำใด ไม่เป็นอทินนาทาน ?

ก. ยึดทรัพย์พ่อค้ายาบ้า	ข. บุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติ
ค. ปลุกบ้านพักในป่าสงวน	ง. ทูจจริตงบประมาณแผ่นดิน

๒๒. ความพลัดพรากจากของที่ชอบ เป็นผลของอกุศลกรรมบถใด ?

ก. ปาณาติบาต	ข. อทินนาทาน
ค. กามเมสุมิฉฉาจาร	ง. สัมผัสปปลาปะ

๒๓. ข้อใด เป็นกายกรรมที่เกิดทางวาจา ?

ก. พูดเชิญชวน	ข. พูดเที่ยวหญิง
ค. พูดหยาบคาย	ง. สั่งให้เขาลักทรัพย์

๒๔. หากทุกคนไม่งดเว้นจากอทินนาทาน สังคมจะเป็นอย่างไร ?

ก. มีแต่ข่าวฆ่ากันตาย	ข. มีของหายทุกวัน
ค. เล่นการพนันทุกที่	ง. แหวงตลอดเคอร์ทุกนัด

๒๕. ข้อใด เป็นความหมายของกามเมสุมิฉฉาจาร ?

ก. การนอกใจคู่ครองของคน	ข. การล่วงละเมิดคู่ครองของคนอื่น
ค. การล่วงละเมิดในฐานะที่ไม่ควรละเมิด	ง. ถูกทุกข้อ

๒๖. หากทุกคนไม่งดเว้นจากกามสุมิจฉาจาร ตั้งคมจะเป็นอย่างไร ?

ก. มีแต่คนเปลือย	ข. มีแต่คนไฟต่ำ
ค. มีแต่คนอำพราง	ง. ถูกทุกข้อ

๒๗. โรคชนิดใด มีกามสุมิจฉาจารเป็นสมุฏฐาน ?

ก. โรคเอดส์	ข. โรคไขหวัดนก
ค. โรคเรื้อน	ง. โรคซาง

๒๘. ข้อใด เป็นอารมณ์แห่งกามสุมิจฉาจาร ?

ก. บุรุษ	ข. สตรี
ค. ซากศพ	ง. ถูกทุกข้อ

๒๙. กามสุมิจฉาจาร เกิดขึ้นทางทวารใด ?

ก. ภายทวาร	ข. วจิทวาร
ค. มโนทวาร	ง. ทั้ง ๓ ทวาร

๓๐. การประพฤตินอกกาม ย่อมเป็นไปเพื่อเพิ่มอกุศลกรรมข้อใด ?

ก. ราคะ	ข. โทสะ
ค. โมหะ	ง. มานะ

๓๑. การประพฤตินอกกาม เกิดขึ้นโดยการกระทำทางใด ?

ก. ทางกาย	ข. ทางวาจา
ค. ทางใจ	ง. ทั้ง ๓ ทาง

๓๒. ข้อใด เกิดทางกายทวารอย่างเดียว ?

ก. สัมมาทิฎฐิ	ข. มิจฉาทิฎฐิ
ค. กามสุมิจฉาจาร	ง. อทินนาทาน

ເລຂະໜັງທີ່ ໒

໑.ປີ	໒.ປີ	໓.ປີ	໔.ປີ	໕.ປີ
໖.ປີ	໗.ປີ	໘.ປີ	໙.ປີ	໑໐.ປີ
໑໑.ປີ	໑໒.ປີ	໑໓.ປີ	໑໔.ປີ	໑໕.ປີ
໑໖.ປີ	໑໗.ປີ	໑໘.ປີ	໑໙.ປີ	໒໐.ປີ
໒໑.ປີ	໒໒.ປີ	໒໓.ປີ	໒໔.ປີ	໒໕.ປີ
໒໖.ປີ	໒໗.ປີ	໒໘.ປີ	໒໙.ປີ	໓໐.ປີ
໓໑.ປີ	໓໒.ປີ			

บทที่ ๓ อกุศลกรรมบถ ทางวาจา ๔

อกุศลกรรมบถข้อที่ ๔ มุสาวาท

คำว่า“การพูดเท็จ” หมายถึง การกล่าวถ้อยคำอันไม่มีจริง ไม่เป็นจริง เพื่อหลอกลวงให้ผู้อื่นเข้าใจผิด ทำให้เสียประโยชน์ แม้การทนสาบาน การทำเล่ห์กระเท่ห์ ทำมารยา ทำเลศ เสริมความ อำนาจ เป็นต้น ก็จัดเป็นมุสาวาทเหมือนกัน กิริยาที่แสดงออกทางกาย เช่น สั่นศีรษะ โบกมือ และเขียนหนังสือ โทก ก็จัดเป็นมุสาวาททั้งสิ้น

กรรมบถต่างกันกับกรรม กรรมบถ หมายถึง กรรมที่ส่งผลในปฏิสนธิกาล เช่น ส่งผลให้ไปเกิดในนรก เกิดเป็นมนุษย์ เกิดในสวรรค์ เป็นต้น ส่วนกรรม หมายถึง กรรมที่ให้ผลในปวัตติกาล เช่น ส่งผลให้เห็นรูป ฟังเสียง ลิ้มรส ที่ดีหรือไม่ดี เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของกรรมบถข้อนี้ เพื่อให้มนุษย์ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความจริงใจ ซิงกันและกัน

มุสาวาท จะสำเร็จเป็นกรรมบถได้นั้น ต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. เรื่องที่พูดเป็นเรื่องไม่จริง
๒. จงใจจะพูดให้ผิดไปจากความเป็นจริง
๓. พยายามพูดออกไป
๔. ผู้ฟังเข้าใจคำพูดนั้น

มุสาวาทมีโทษมาก เพราะเหตุ ๓ ประการ คือ

๑. ประโยชน์ที่ถูกทำลายมีมาก
  ๒. ผู้เสียประโยชน์เป็นผู้มีคุณมาก
  ๓. กิเลสของผู้กล่าวมุสาวาทมีกำลังแรงกล้า
- มุสาวาทที่ตรงกันข้าม ชื่อว่ามีโทษน้อย

อานิสงค์ของการรักษากรมบถข้อที่ ๔

๑. มีความอาจหาญแก้อั้วกล้าในที่ชุมชน
๒. เป็นคนพูดไพเราะอ่อนหวาน
๓. มีฟันขาวสะอาด ไม่มีโรคเกี่ยวกับฟันและปาก
๔. มีกลิ่นปากหอมคล้ายดอกอบเชย
๕. มีบริวารที่เชื่อฟัง อยู่ในโอวาท
๖. เป็นที่น่าเคารพเชื่อถือของคนทั่วไป
๗. มีความทรงจำดี ไม่หลงลืม
๘. เมื่อละโลกไปแล้วมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป

โทษของมุตาวาท

ในอดีตกาลที่เมืองพาราณสี ได้มีจักษุแพทย์คนหนึ่ง เทียวรักษาคนตามหมู่บ้าน ตำบลต่างๆ ต่อมา ได้พบผู้หญิงคนหนึ่ง กำลังทุกข์ทรมานด้วยโรคตา จนเกือบจะมองไม่เห็น หมอตรวจดูอาการแล้ว บอกว่าพอจะรักษาให้หายเป็นปกติได้ นางจึงตอบว่า ถ้าคุณหมอรักษาดิฉันให้หายเป็นปกติได้ ดิฉันกับลูกชาย ลูกสาว จะยอมเป็นทาสรับใช้ไปตลอดชีวิต หมอจึงตกลงรักษาให้ ต่อมาไม่นาน ดวงตาของเธอก็หายเป็นปกติ

เธอกลับว่าจะต้องเป็นทาสของหมอตามที่ให้สัญญาไว้ เมื่อหมอมาถามอาการจึงแก้มองดูโกหกกว่า ก่อนนี้ ดวงตาของดิฉันเจ็บปวดเพียงเล็กน้อย แต่พอหยอดยาของท่านแล้ว กลับเจ็บปวดกว่าเดิม หมอรู้ทันว่า ผู้หญิงคนนี้หลอกหลวงเรา เพราะต้องการจะไม่ให้ค่ารักษา โกรธมาก จึงปรุงยาขนานใหม่ให้ เมื่อนางใช้ยานั้นหยอดตาแล้ว ตาทั้ง ๒ ข้างได้บอดสนิท สตรีนั้นตาบอดเพราะกล่าวเท็จ ดังนี้แล

อกุศลกรรมบถข้อที่ ๕ ปิสุณวาจา

คำว่า “ การพูดต่อเสียด ” หมายถึง เจตนาของบุคคลผู้มีจิตเศร้าหมองเอาคำพูดหรือการกระทำของฝ่ายหนึ่งไปบอกอีกฝ่ายหนึ่ง โดยคำพูดหรือการกระทำนั้นไม่เป็นความจริง เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจกันผิด หรือการพูดให้ร้ายลับหลัง เพื่อจุดประสงค์ ๒ ประการ คือ

๑. เพื่อต้องการให้คนอื่นมารักตน

๒. เพื่อต้องการทำลายคนอื่น

การพูดให้ร้ายลับหลัง โดยมุ่งให้คนอื่นเกิดความแตกแยก เมื่อคนอื่นแตกแยกกันแล้ว จัดเป็นปิสฺณวจา สำเร็จเป็นกรรมบถ ถ้าไม่เกิดความแตกแยกกันก็เป็นเพียงกรรมเท่านั้น

จุดมุ่งหมายของกรรมบถข้อนี้ เพื่อให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความรัก ความสามัคคี อยู่ร่วมกันอย่างมีความจริงใจมีความสุข

ปิสฺณวจา จะสำเร็จเป็นกรรมบถได้นั้น ต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. คนอื่นที่พึงถูกทำลาย
๒. จิตคิดจะพูดส่อเสียด
๓. พยายามจะพูดออกไป
๔. คนอื่นเข้าใจเนื้อความนั้น

ปิสฺณวจา มีโทษมาก เพราะเหตุ ๓ ประการ คือ

๑. บุคคลผู้ถูกทำลายให้แตกแยกกันนั้นเป็นผู้มีพระคุณมาก
  ๒. คนเหล่านั้นแตกแยกกัน
  ๓. ผู้พูดมีกิเลสแรงกล้า
- ปิสฺณวจาที่ตรงกันข้าม ชื่อว่ามีโทษน้อย

อานิสงส์ของการรักษากรรมบถข้อที่ ๕

๑. มีความอายุหาญแก่กล้าในที่ชุมชน
๒. เป็นคนพูดไพเราะอ่อนหวาน
๓. มีฟันขาวสะอาดสวย ไม่มีโรคเกี่ยวกับฟันและปาก
๔. มีกลิ่นปากหอมคล้ายดอกอบเชย
๕. มีบริวารที่เชื่อฟัง อยู่ในโอวาท
๖. เป็นที่น่าเคารพเชื่อถือของคนทั่วไป
๗. เป็นที่รักใคร่ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
๘. เมื่อละโลกไปแล้วมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป

โทษของปีศาจวจา

ในกาลของพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ มีพระมหาเถระ ๒ รูป รูปหนึ่งมีพรรษา ๖๐ อีกรูปหนึ่งมีพรรษา ๕๕ สนิทรักกันมาก จำพรรษาอยู่ในอาวาสแห่งหนึ่ง สมบูรณ์ด้วยลาภ ต่อมา มีพระธรรมกถึกรูปหนึ่ง มาขออยู่ในอาวาสนั้นด้วยเพราะเห็นว่าเป็นวัดที่มีลาภสักการะ มากอยู่ได้ไม่นาน ก็คิดขบไล่พระเถระ ๒ รูปนั้นจึงเข้าไปหาทีละรูปแล้ว พูดว่า เมื่อวันกระผม มาที่นี่ พระเถระรูปนั้น บอกผมว่า คุณเป็นคนดี จะคบหาสมาคมกับพระมหาเถระ ต้องพิจารณา ให้ดีก่อน พูดเหมือนกับรู้ความลับความเสียหายของท่าน เสร็จแล้ว ก็เข้าไปหาอีกรูปหนึ่ง พูด อย่างเดียวกันนั้น แรกๆ ทั้ง ๒ รูปไม่เชื่อ แต่นานไป เกิดบาดหมางกันแล้ว ในที่สุดก็แตกกัน ต่าง คนต่างออกจากวัด พระธรรมกถึก จึงได้ครองวัดนั้นแต่เพียงรูปเดียว เมื่อพระธรรมกถึกนั้น มรณภาพแล้ว ไปเกิดในนรกชั้นอเวจี พ้นจากนรกนั้นแล้ว ไปเกิดเป็นเปรต ร่างกายเหมือนมนุษย์ มีศีรษะเหมือนสุกร ต้องเสวยทุกข์อยู่ที่เขาคิขณภูฏ การพูดทำให้คนแตกสามัคคีกัน เป็นบาป หนัก ดังนี้แล

อกุศลกรรมบถข้อที่ ๖ ผรุสวาจา

คำว่า “คำหยาบ” หมายถึง คำพูดที่ผู้พูดมีใจประกอบด้วยโทสะ มีเจตนาพูดออกไป เพื่อให้ผู้ฟังเจ็บช้ำน้ำใจ คำพูดที่จัดว่าเป็นผรุสวาจาหรือไม่นั้น ให้ดูที่เจตนาของผู้พูดเป็นสำคัญ ถ้าพูดมีเจตนาดี เช่นพ่อแม่ตำหนิบุตรเพื่อต้องการสั่งสอนให้เป็นคนดี เป็นต้น ไม่จัดเป็นผรุส วาจา ตรงกันข้ามถ้าพูดดีแต่มีเจตนาร้าย จัดเป็นผรุสวาจา

จุดมุ่งหมายของกรรมบถข้อนี้ เพื่อให้ทุกคนเป็นผู้มีจิตใจงดงาม ละเอียดอ่อน มีแต่ คำพูดที่ไพเราะเพื่อสมานสามัคคี

ผรุสวาจาที่จะสำเร็จเป็นกรรมบถได้นั้น ต้องประกอบด้วยองค์ ๓ คือ

๑. คนอื่นที่ฟังถูกคำ
๒. จิตคิดจะพูดคำหยาบ
๓. พูดคำหยาบออกไป

ผรุสวาจามีโทษมาก เพราะเหตุ ๓ ประการ คือ

๑. ผรุสวาจานั้น ถึงความเป็นกรรมบถ

๒.คนที่ถูกค่าเป็นคนมีคุณธรรมมาก

๑.ผู้พูดมีกิเลสแรงกล้า

ผรุสวาจาที่ตรงกันข้าม ชื่อว่ามีโทษน้อย

อานิสงส์ของการรักษากรมบถข้อที่ ๖

- ๑.มีความอาจหาญแก้อ้วกล้าในที่ชุมชน
- ๒.เป็นคนพูดไพเราะอ่อนหวาน ได้ฟังแต่คำพูดที่ไพเราะ
- ๓.มีฟันขาวสะอาดสวย ไม่มีโรคเกี่ยวกับฟันและปาก
- ๔.มีกลิ่นปากหอมคล้ายดอกอูบล
- ๕.มีบริวารที่เชื่อฟัง อยู่ในโอวาท
- ๖.มีผิวพรรณวรรณะผ่องใส
- ๗.เป็นที่น่าเคารพเชื่อถือของคนทั่วไป
- ๘.เป็นที่รักใคร่ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
- ๙.เมื่อละโลกไปแล้วมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป

โทษของผรุสวาจา

ในสมัยพุทธกาล พระราชาบุตรทรงพระนามว่าวิฑูทกะ เป็นโอรสของพระเจ้าปเสนทิโกศล กับพระนางวาสวขัตติยา ชาวศากยะ เป็นพระญาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระธิดาของพระเจ้ามahanามะกับนางก้านัล พระเจ้ามahanามะได้ถวายพระนางแก่พระเจ้าปเสนทิโกศลที่ส่งคนมาขอ โดยประสงค์จะเป็นพระญาติกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ขณะที่ยังทรงพระเยาว์ พระเจ้าวิฑูทกะ เห็นพระกุมารอื่นๆ ได้รับของขวัญจากสกุลของพระเจ้าตา จึงถามพระมารดาว่า แม่ไม่มีพระเจ้าตาพระเจ้ายายหรือ ? เมื่อพระมารดาตอบว่ามีสิลูก ได้ถามกลับไปว่า ทำไม พระเจ้าตาพระเจ้ายาย จึงไม่ส่งของเล่นให้ชายบ้าง ? คำถามนี้ทำให้พระมารดาหนักพระทัยที่สุด เพราะรู้จักมานะของพวกศากยะดี จึงตอบเลี่ยงไปว่า ท่านอยู่ไกลและไม่มีเวลา

วิทูทกราชกุมารบรรเร้าพระมารดา ต้องการจะไปเยี่ยมสกุลพระเจ้าตาพระนางไม่สามารถ
 ขัดขึ้นได้ จึงส่งข่าวไปให้พระเจ้ามหาราชทราบ ในวันที่วิทูทกราชกุมารไปถึงเมืองกบิลพัสดุ์
 พวกศากยะ ให้พระกุมารที่มีอายุน้อยกว่าเสด็จออกประพาสป่าหมด วิทูทกราชกุมารต้องเป็นผู้
 ใหญ่พวกศากยะฝ่ายเดียว จึงถามว่า เจ้าศากยะที่อายุน้อยกว่าไม่มีเลยหรือ ? พวกเจ้าศากยะตอบว่า
 มีจ๊ะ พ่อ แต่ออกไปประพาสป่ากันหมด วิทูทกราชกุมารเยี่ยมสกุลพระเจ้าตาพอสมควรแถมเวลา
 จึงลา กลับ เดินไปได้ระยะหนึ่ง มหาเด็กลูกคนหนึ่งลืมนิ้วของไว้ จึงกลับไปเอา พบพวกศากยะกำลัง
 เอน้ำนมเลี้ยงตั้งที่วิทูทกราชกุมารนั่ง ปากก็ด่าว่า ล้างเสนียดจัญไรที่ลูกนางทาสิ่นั่ง มหาเด็กลูกนำ
 ความนั้นมาทูลพระราชกุมาร พระราชกุมาร โกรธจัด ตรัสว่า วันนี้ พวกศากยะเอน้ำนมเลี้ยงตั้ง
 ไปก่อนเถอะ ภายหน้าเมื่อเราได้ครองราชย์ จะเอาเลือดในลำคอของพวกนั้นล้างท้องพระโรงให้
 ได้

เมื่อวิทูทกราชกุมารได้ครองราชย์หลังจากพระเจ้าปเสนทิโกศลสวรรคตแล้ว จึงยก
 กองทัพมาฆ่าพวกศากยะจนหมดสิ้น ไม่เว้นแม้กระทั่งเด็กที่ยังคืบนม สกุลของพวกเจ้าศากยะได้
 ถูกพระเจ้าวิทูททะทำลายจนหมดสิ้น เพราะการกล่าวคำหยาบด่าว่าผู้อื่นด้วยจิตใจที่หยาบคาย
 ดังนั้น จึงไม่ควรพูดคำหยาบ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม

อภุคกรรมบถข้อที่ ๗ สัมผัสปลลาปะ

คำว่า “พูดเพื่อเจ้อ” หมายถึง เจตนาพูดถ้อยคำอันไม่มีประโยชน์หรือไร้สาระให้คนอื่น
 ฟัง เช่นพูดเรื่องคุณหญิงคุณละคร เรื่องไสยศาสตร์ เป็นต้น

ความแตกต่างระหว่าง มุสาวาทกับสัมผัสปลลาปะ มุสาวาท ได้แก่ เจตนาอันเป็นเหตุ
 พยายามทางกาย ทางวาจา ของคนผู้มุ่งจะหลอกลวงคนอื่น มุ่งจะทำเรื่องที่ไม่จริงให้เป็นเรื่อง
 จริง ส่วนสัมผัสปลลาปะ ได้แก่ เจตนาอันเป็นเหตุกล่าวถ้อยคำอันไร้สาระ ไม่แสดงอรรถ ธรรม
 และวินัย เพื่อให้เข้าใจประโยชน์ในภพนี้ และภพหน้า

สัมผัสปลลาปะที่ประกอบด้วยเจตนาเป็นเหตุพยายามทางกาย ทางวาจา เพื่อแสดงเรื่องไร้
 สาระ จนคนหลงเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงมีสาระมีประโยชน์ จัดเป็นกรรมบถ

ส่วนดิรัจฉานกถา ผู้พูดด้วยความชอบใจ ย่อมเป็นเพียงกรรมไม่ถึงกรรมบถ หากพูดโดยอิง
 อาศัยอรรถ ธรรม หรือวินัย ก็เกิดประโยชน์ได้

จุดมุ่งหมายของกรรมบถข้อนี้ เพื่อให้ทุกคนเป็นผู้พูดแต่คำจริง พูดแต่คำที่มีสาระ

สัมผัปปลาปะ จะสำเร็จเป็นกรรมบถได้ ต้องประกอบด้วยองค์ ๒ คือ

- ๑.จิตคิดจะพูดเรื่องเพื่อเจ้า
- ๒.พูดเรื่องเช่นนั้นออกไป

สัมผัปปลาปะมีโทษมาก เพราะเหตุ ๓ ประการ คือ

- ๑.ผู้พูดมีอาเสวนะ (ความเสพคุ่น) มาก
  - ๒.คนอื่นเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง
  - ๓.ผู้พูดมีกิเลสแรงกล้า
- สัมผัปปลาปะที่ตรงกันข้าม ชื่อว่ามีโทษน้อย

อานิสงส์ของการรักษากรมบถข้อที่ ๗

- ๑.มีความอาจหาญแก่กล้าในที่ชุมชน
- ๒.ทำให้เป็นคนน่าเชื่อถือ
- ๓.มีฟันขาวสะอาดสวย ไม่มีโรคเกี่ยวกับฟันและปาก
- ๔.มีกลิ่นปากหอมคล้ายดอกกุหลาบ
- ๕.มีบริวารที่เชื่อฟัง อยู่ในโอวาท
- ๖.มีผิวพรรณวรรณะผ่องใส
- ๗.เป็นที่รักใคร่ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
- ๘.เมื่อละโลกไปแล้วมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป

โทษของสัมผัปปลาปะ

ในสมัยศึกดาบรพ มีเต่าช่างพูดตัวหนึ่ง ได้ผูกมิตรกับหงส์ ๒ ตัวที่มักมาหากินในหนองน้ำที่เต่าอาศัยอยู่ เมื่อหงส์ทั้งสองมาที่หนองน้ำนั้น ก็สนทนากับเต่าอย่างมีความสุข สมกับคำที่นักปราชญ์สอนไว้ว่า จะมีใครในโลกนี้ ที่มีความสุขเท่ากับผู้มีมิตรสหายไว้สนทนาได้ทุกชั้นร่วมสุขซึ่งกันและกัน เต่าได้พูดกับหงส์ว่า สหายทั้ง ๒ นับว่าโชคดี มีปีกบินได้ จึงไปหากิน และไปเที่ยวต่างถิ่นได้ตามใจชอบ ส่วนข้าพเจ้าก็เดือนก่ปี ก็อยู่แต่ที่หนองน้ำแห่งนี้ ไม่มีโอกาสได้ไปภูมิประเทศอื่น อันสวยงามกับเขาเลย เพราะเป็นสัตว์เดินช้า

หงส์ทั้ง ๒ สงสารเพื่อน จึงบอกว่า ถ้าสหายต้องการจะไปหากินยังหนองน้ำอื่น และเที่ยวชมภูมิประเทศที่สวยงามละก็ ข้าพเจ้าทั้ง ๒ สามารถพาไปได้ แต่กลัวว่าสหายจะอดพูดไม่ได้ เต่าถามวิธี จึงบอกว่าข้าพเจ้าทั้งสองจะคาบไม้ที่ปลายทั้งสอง ให้สหายคาบตรงกลาง เท่านั้น ก็ สามารถพาสหายไปที่ไหนก็ได้ แต่ในระหว่างเดินทาง สหายต้องไม่พูดเด็ดขาด ถ้าพูดจะทำให้ตกลงมาถึงแก่ความตาย เต่ารับคำของหงส์ว่าจะทำตามนั้น

หงส์ทั้งสองพาเต่าบินไป ผ่านทุ่งนาแห่งหนึ่ง ซึ่งมีเด็กเลี้ยงวัวหลายคนกำลังจับกลุ่มเล่นอยู่ เด็กคนหนึ่งเห็นเช่นนั้น จึงบอกเพื่อนว่า คุณนั่นสิ หงส์ ๒ ตัวคาบปลายไม้พาเต่าบินไป ข้าว่าเดี๋ยวก็ตกลงมาตาย พวกเราตามไปเก็บเต่าตายมาแกงกินกันเถอะ แล้วก็พากันวิ่งตามไป เต่าได้ยินดังนั้น อยากจะพูดกับเด็กให้เข้าใจว่า ไอ้เด็ก โง่เอ๊ยพวกเอ็งไม่มีวันจะได้กินเนื้อข้าหรอก อ้าปากจะพูด จึงหลุดจากไม้ที่คาบ ตกลงมาที่แผ่นดิน จนกระดองแตกกระจาย ถึงแก่ความตาย การพูดไม่รู้จักกาลเวลามีโทษอย่างนี้

วชิกรรมเป็นไปในทวาร ๒

กรรม ๔ อย่าง มีมุสาวาทเป็นต้นนี้ บุคคลสามารถทำได้ ๒ ทวาร คือ

๑.ทางวจีทวาร เพราะโดยมากเป็นไปทางวาจา

๒.ทางกายทวาร เช่น การ โบกมือ ผงกศีรษะการเขียนหนังสือหลอกหลวงคนอื่น เป็นต้น

ในขณะที่พูดเท็จ พูดล้อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพื่อเจื่อนั้น อกุศลกรรม ๓ อย่าง มี อภิชฌา พยาบาท และมิจฉาทิฎฐิ ย่อมเกิดร่วมด้วยตามสมควรแต่ก็ไม่เรียกว่า วชิกรรม เพราะมุ่งเอาเจตนาเป็นใหญ่ ดังพระพุทธพจน์ว่า เจตนาหิ ภิกขเว กมฺมํ วทามิ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรา กล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม และอกุศลกรรมทั้ง ๓ นั้น ก็ไม่ชื่อว่า มโนกรรม เพราะละเมียดออกมาทางวาจา ดังนั้น อกุศลกรรมทั้ง ๓ นั้น จึงเป็นเพียงตัวสนับสนุนเจตนา

ปัญหาและเฉลยบทที่ ๓

๑.วชิกรรมข้อใด เรียกว่ามุสาวาท ?

ก.พูดเท็จ

ข.พูดคำหยาบ

ค.พูดล้อเสียด

ง.พูดเพื่อเจื้อ

๑๐. พูดเท็จอย่างไร เชื่อว่ามีโทษมาก ?

- ก. พูดเรื่องสนุกสนาน   ข. พูดให้เขาเข้าใจผิด
ค. พูดเล่านิทานโกหก   ง. พูดหลอกหลวงเด็กให้กลัว

๑๑. มุสาวาทข้อใด ตักกว่าเป็นเพียงกรรม แต่ไม่ถึงกับเป็นกรรมบถ ?

- ก. เห็นบอกว่าไม่เห็น   ข. ได้ยินบอกว่าไม่ได้ยิน
ค. รู้บอกว่าไม่รู้   ง. พูดเรื่องเหลือเชื่อ

๑๒. ข้อใด ผู้ให้การเป็นพยานในศาลควรเว้น ไม่ควรกระทำ ?

- ก. รู้บอกว่ารู้   ข. ไม่รู้บอกว่าไม่รู้
ค. รู้บอกว่าไม่รู้   ง. เห็นบอกว่าเห็น

๑๓. พูดต่อเสียด หมายถึงข้อใด ?

- ก. พูดแซงผู้ใหญ่   ข. พูดให้แตกสามัคคี
ค. พูดทะเลาะกลางปถ่อง   ง. พูดให้รำคาญ

๑๔. การพูดเอาดีใส่ตัวเอาชั่วใส่ผู้อื่น เรียกว่าอะไร ?

- ก. พูดเท็จ   ข. พูดต่อเสียด
ค. พูดคำหยาบ   ง. พูดเพื่อเจ้อ

๑๕. ข้อใด ไม่เป็นปิสฺฐวจา ?

- ก. พูดให้เพื่อนรักคน   ข. พูดให้เพื่อนเกลียดกัน
ค. พูดทำลายความสามัคคี   ง. พูดให้เพื่อนเลิกคบคนชั่ว

๑๖. ความตั้งใจของคนพูดปิสฺฐวจา เพื่อให้เกิดผลอย่างไร ?

- ก. เพื่อหลอกหลวง   ข. เพื่อล้อเล่น
ค. เพื่อให้แตกแยก   ง. เพื่อให้เจ็บใจ

๑๗. การพูดขุแห่เพื่อให้แตกความสามัคคีในหมู่คณะ ตรงกับข้อใด ?

- ก. ปิสฺฐวจา   ข. ผรุสวจา
ค. มิจฉาทิฏฐิ   ง. พยาบาท

๑๘. คำพูดเช่นไร ทำให้คนแตกความสามัคคีกันมากที่สุด ?

- ก. พูดให้ร้ายผู้อื่น   ข. พูดไร้สาระ
ค. พูดให้แตกแยก   ง. พูดโกหก

๑๙. การพูดขยงให้แตกความสามัคคีข้อใด มีโทษมากที่สุด ?

- ก. ให้น้องไม่นับถือพี่   ข. ให้เด็กไม่เคารพครู
ค. ให้คนไม่เข้าวัด   ง. ให้คนขบถต่อชาติ

๒๐. คำว่า “ยุแยงตะแคงรั่ว” หมายถึงคำพูดเช่นไร ?

- ก. คำเท็จ   ข. คำส่อเสียด
ค. คำหยาบ   ง. คำเพื่อเจ้า

๒๑. พูดคำหยาบ ตรงกับข้อใด ?

- ก. ปีสุนวาทา   ข. ผรุสวาทา
ค. ปียวาทา   ง. มุสวาทา

๒๒. ผรุสวาทา เกิดจากอกุศลมูลข้อใด ?

- ก. โลภมูล-โทสมูล   ข. โทสมูล-โมหมูล
ค. โลภมูล-โมหมูล   ง. โมหมูลอย่างเดียว

๒๓. ผรุสวาทาข้อใด เป็นกรรมบถ ?

- ก. พูดเหน็บให้เจ็บใจ   ข. ฟนตกก็แข่ง
ค. ฟนแล้งก็ดำ   ง. นินทาชาวบ้าน

๒๔. คำพูดใด เป็นสาเหตุให้พระเจ้าวิทูทกะต้องมาพบเจ้าศากยะ ?

- ก. ปีสุนวาทา   ข. มุสวาทา
ค. สัมผัสปลาปะ   ง. ผรุสวาทา

๒๕. คำอย่างไร มีโทษมาก ?

- ก. คำต่อหน้า   ข. คำลับหลัง
ค. คำฝาก   ง. คำเพราะเมตตา

๒๖. ผรุสวาจาที่บุคคลประกอบในที่เช่นใด มีโทษมาก ?

ก.ลับหู	ข.ลับตา
ค.ต่อหน้า	ง.ลับหลัง

๒๗. ข้อใด ไม่จัดเป็นผรุสวาจาที่ถึงความเป็นกรรมบถ ?

ก.ด่าลูกเพื่อสั่งสอน	ข.ด่าเพื่อนเพราะโมโห
ค.ด่าน้ำชอบเมาสุรา	ง.ด่าลูกน้องที่จู้เกียจ

๒๘. ข้อใด ไม่ใช่ลักษณะของผรุสวาจา ?

ก.ด่า	ข.พูดประชด
ค.พูดแตกคั้น	ง.พูดเสียงดัง

๒๙. เจตนาเป็นเหตุกล่าวถ้อยคำหาประโยชน์มิได้ ตรงกับข้อใด ?

ก.มุสาวาท	ข.ปิสฺสูณวาท
ค.ผรุสวาจา	ง.สัมผัปปลาปะ

๓๐. พูดคุยเรื่องละครที่วิในขณะฟังเทศน์ จัดเป็นวจีกรรมใด ?

ก.มุสาวาท	ข.ปิสฺสูณวาท
ค.ผรุสวาจา	ง.สัมผัปปลาปะ

๓๑. คนเราสามารถจะทำความดีทางวาจาได้อย่างไร ?

ก.ไม่คิดทำร้ายผู้อื่น	ข.ไม่อยากได้ของผู้อื่น
ค.ไม่พูดให้ร้ายผู้อื่น	ง.ไม่คิดปองร้ายผู้อื่น

๓๒. พูดเรื่องเช่นไร เรียกว่าพูดเพื่อเจ้อ ?

ก.เรื่องการเรียนรู้	ข.เรื่องออกกำลังกาย
ค.เรื่องส่วนตัวคนดัง	ง.เรื่องโรคติดต่อร้ายแรง

๓๓. “คนนี้พูดหาสาระมิได้” ผู้กล่าวหมายเอาวจีทุจริตข้อใด ?

ก.ปิสฺสูณวาท	ข.มุสาวาท
ค.สัมผัปปลาปะ	ง.ผรุสวาจา

๓๔. คำพูดใด ตรงกับคำว่า “น้ำท่วมทุ่งผักบุ้งโหรงเหรง” ?

ก. มุสาวาท

ข. ปิณธุวาจา

ค. พรุสวาจา

ง. สัมผัสปลาปะ

เฉลยบทที่ ๓

๑. ก	๒. ข	๓. ข	๔. ก	๕. ก
๖. ก	๗. ก	๘. ข	๙. ข	๑๐. ข
๑๑. ง	๑๒. ก	๑๓. ข	๑๔. ข	๑๕. ง
๑๖. ก	๑๗. ก	๑๘. ก	๑๙. ง	๒๐. ข
๒๑. ข	๒๒. ข	๒๓. ก	๒๔. ง	๒๕. ก
๒๖. ก	๒๗. ก	๒๘. ง	๒๙. ง	๓๐. ง
๓๑. ก	๓๒. ก	๓๓. ก	๓๔. ง	

บทที่ ๔ อกุลกรรมบถ ทางใจ ๓

อกุลกรรมบถข้อที่ ๘ อภิชฌา

คำว่า “เจตนาเป็นเหตุละโมภ” หมายถึง ความโลภอยากได้ในเมื่อเห็นสิ่งของ ๆ ผู้อื่นแล้ว พง์เล็งโดยน้อมเข้ามาหาตนว่า ทำอย่างไรหนอ ของนี้จะพึงเป็นของเรา ชื่อว่า อภิชฌา ที่ถึงความเป็นกรรมบถ แต่ถ้าเห็นสมบัติของคนอื่นแล้ว ไม่คิดเอามาเป็นของตน เพียงแต่ยินดีว่า ผู้ใช้สอยสมบัติเช่นนี้มีบุญหนอ เราควรได้ใช้สอยสักชั่วคราว หรือว่า เราควรได้รับของเช่นเดียวกันนี้ อย่างนี้ เป็นเพียงกรรมเท่านั้น ไม่ถึงกรรมบถ สมกับคำของพระอรรถกถาจารย์ว่า แม้ความโลภจะเกิดขึ้นในสมบัติของผู้อื่น ก็ยังไม่จัดเป็นกรรมบถ ตลอดเวลาที่ยังไม่น้อมเข้ามาเป็นของตนว่า ไฉนหนอ ของนี้จะพึงเป็นของเรา โลภะกับอภิชฌาต่างกัน คือ

โลภะ ความอยากได้ในทางทุจริต แต่ยังไม่คิดตัดสินใจจะลงมือกระทำ

อภิชฌา ความอยากได้ในทางทุจริต ตัดสินใจจะลงมือกระทำ

จุดมุ่งหมายของกรรมบถข้อนี้ เพื่อให้ทุกคนยินดีแต่ของที่ตัวเองมีอยู่ ถ้าไม่ใช่ของตัวเองไม่เอา

อภิชฌา จะสำเร็จเป็นกรรมบถได้ ต้องประกอบด้วยองค์ ๒ คือ

๑. สิ่งของ ของบุคคลอื่น
๒. การน้อมมาเพื่อเป็นของตน

อภิชฌานั้นมีโทษมาก เพราะเหตุ ๓ ประการ คือ

๑. สิ่งของที่พง์เล็งมีค่ามาก
๒. เจ้าของมีคุณมาก
๓. ผู้พง์เล็งมีกิเลสแรงกล้า

อานิสงส์ของกรรมบถข้อที่ ๘

๑. มีความอาจหาญแก่กล้าในที่ชุมชน
๒. ทำให้เป็นคนน่าเชื่อถือ

- ๓.ถึงพร้อมด้วยลาภสักการะ
- ๔.ทำให้เกิดในตระกูลสูง
- ๕.มีบริวารที่เชื่อฟัง อยู่ในโอวาท
- ๖.ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากคนทั่วไป
- ๗.เป็นที่รักใคร่ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
- ๘.เมื่อละโลกไปแล้วมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป

อารมณ์ภายนอกเป็นเหตุเกิดอภิขมา

มีเศรษฐีใหม่คนหนึ่ง ได้รับทรัพย์มรดกหลังจากบิดามารดาถึงแก่กรรม ผู้รักษาเรือนคลังของเศรษฐีนั้น ได้เปิดห้องสำหรับเก็บทรัพย์แจ้งจำนวนให้ทราบ ว่า ทรัพย์ของบรรพบุรุษ มีปูเป็นต้น มีจำนวนเท่านี้ ของบิดาท่านมีจำนวนเท่านี้ เศรษฐีใหม่ดูทรัพย์เหล่านั้นแล้ว ถามว่า ทำไม บรรพบุรุษของเรา จึงไม่นำเอาทรัพย์เหล่านี้ไปด้วย ? ผู้รักษาเรือนคลังตอบว่า เจ้านาย ไม่มีใครสามารถถือเอาทรัพย์ไปปรโลกได้หรอก สัตว์ทั้งหลายพาเอาไปได้แต่บุญกับบาปที่ตนทำไว้เท่านั้น

เศรษฐีใหม่คิดว่า บรรพบุรุษของเรา สะสมทรัพย์สิ้นเงินทองเอาไว้มากมายมหาศาล ที่สุดก็ทิ้งเอาไว้ให้คนอื่น เพราะความโง่แท้ๆ ส่วนเราจะเอาทรัพย์สิ้นเงินทองเหล่านั้นไปให้หมด จึงสั่งให้สร้างคฤหาสน์หรรษาแพง สร้างปะรำสำหรับรับประทานอาหาร เพื่อประกาศความร่ำรวย ให้ชาวเมืองได้เห็น การรับประทานอาหารแต่ละมื้อใช้จ่ายมาก มีทั้งอาหาร สาวงาม คอยปรนนิบัติขับกล่อม โดยเฉพาะในวันเพ็ญ ได้จ่ายทรัพย์เป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นค่าอาหารจ้างคนไปประกาศให้ชาวเมืองมาดูการรับประทานอาหารของตน ประชาชนได้พากันมาดูเป็นจำนวนมาก

ในคืนนั้น มีคนยากจน ๒ คน เป็นเพื่อนกัน คนหนึ่ง อยู่ในเมืองคนหนึ่งอยู่บ้านนอก มีอาชีพหาฟืนขาย พอเศรษฐีเปิดภาชนะบรรจุอาหาร กลิ่นของอาหารหอมฟุ้งตลบไปทั่ว จนชาวบ้านนอกคนนั้น เกิดความอยากจะรับประทาน อดใจไว้ไม่อยู่ เพราะตั้งแต่เกิดมา อย่าว่าแต่ได้รับประทานเลย แม้แต่กลิ่นอย่างนี้ ก็ไม่เคยได้รับ จึงบอกแก่เพื่อนว่า เพื่อนเอ๋ย เราอยากกินอาหารนั้นเหลือเกิน เพื่อนจึงตอบว่า อย่าปรารถนาเลยเพื่อน เราทำงานไปตลอดชีวิต ก็ไม่มีโอกาสได้ลิ้มรสอาหารอย่างนี้ เขาขอร้องว่า เพื่อนเอ๋ย ถ้าไม่ได้กินอาหารนี้ต้องตายแน่ เมื่อไม่

สามารถห้ามได้ จึงตะโกนด้วยเสียงอันดังว่า นายครับ ผมไหว้ท่าน ขออาหารในถาดให้เพื่อนผม กินสักคำเถิด เศรษฐีตอบว่า ไม่ได้ จึงหันมาถามเพื่อนว่า ท่านได้ยื่นเศรษฐีพูดไหม ? เขาตอบว่า ได้ยื่นแล้ว แต่ก็ยังยืนยันว่า ถ้าไม่ได้รับประทานอาหารนี้ ต้องตายแน่ ท่านขอรับ เพื่อนของผม บอกว่า ถ้าเขาไม่ได้อาหาร ชีวิตของเขาต้องตายแน่นอน เขาจึงบอกเศรษฐีอีกว่า โปรดให้ชีวิตแก่เขาเถิด ได้รับคำตอบว่า อาหารนี้ราคาแพงมาก ถ้าคนอื่นมาอ้างเหมือนเพื่อนของแก ฉันจะเอาที่ไหนมาให้ ถ้าเพื่อนของแกอยากกินอาหารจานนี้จริงๆ ต้องทำงานให้บ้านฉัน ๓ ปี เพื่อแลกข้าวจานเดียว

เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า อภิขณา ความเพ่งเล็งอยากได้รุนแรงนั้น เกิดขึ้นจากสิ่งล่อใจ ภายนอกก็ได้ ชาวบ้านนอกคนนั้น มีชีวิตอยู่ในโลกด้วยความอดอยากมานานแล้ว เมื่อได้มาเห็น ความหรูหรา และได้กลิ่นอาหารดี ๆ ของเศรษฐี จึงเกิดความอยากได้รุนแรง ถึงกับเอาชีวิตเข้าแลก สมกับคำที่นักปราชญ์สอนไว้ว่า ระหว่างอารมณ์กับยาพิษ อารมณ์มีพิษร้ายแรงกว่ายาพิษ เพราะยาพิษต้องกินเข้าไปมันถึงจะฆ่าชีวิตได้ แต่อารมณ์แค่คิดถึงก็ทำให้คนเราถึงตายได้ ดังนั้นคนเราจะทำอะไรก็ตาม ควรคิดถึงจิตใจของคนอื่นบ้าง อย่าเอาทรัพย์สมบัติ หรือสังขารร่างกายของเราไปอวดสาธุชน จนคนอื่นเกิดความอยากได้อย่างรุนแรง เป็นเหตุนำภัยอันตรายมาสู่ตัวเองได้

อกุศลกรรมบถข้อที่ ๕ พยาบาท

คำว่า “เจตนาเป็นเหตุปองร้าย” หมายถึง การคิดกระทำให้ผู้อื่นประสบกับความพินาศ การผูกใจเจ็บและคิดจะแก้แค้น ชื่อว่า พยาบาท ถ้าผูกใจเจ็บเฉยๆ ไม่คิดจะทำให้เขาเสียหาย ไม่จัดเป็นพยาบาท

ความคิดปองร้าย ของผู้มุ่งจะทำร้ายชีวิตของสัตว์อื่น ตั้งแต่แม่มดและยุง ไปจนถึงมนุษย์ว่า ขอให้สัตว์เหล่านี้จงพินาศ จงวิบัติ ทำอย่างไรหนอ สัตว์เหล่านี้พึงพินาศ พึงวิบัติ ไม่พึงเจริญรุ่งเรือง ไม่พึงมีชีวิตอยู่ได้นาน ดังนี้ จัดเป็นกรรมบถ

ส่วนความโกรธที่ไม่คิดปองร้ายผู้อื่น เป็นเพียงกรรมเท่านั้น สมกับคำพระอรหันตศาสดาจารย์ว่า แม้ความโกรธที่มีสัตว์อื่นเป็นเหตุเกิดขึ้น ก็ไม่ล่วงกรรมบถ トラบใดที่ยังไม่คิดปองร้ายเขาว่า ทำอย่างไรหนอ ผู้นี้จะพึงพินาศต่อไป

จุดมุ่งหมายของกรรมบถข้อนี้ เพื่อต้องการให้ทุกคนรู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน ไม่ผูกโกรธ ให้รู้จักการมีเมตตาจิต

พยายาม จะสำเร็จเป็นกรรมบถได้ ต้องประกอบด้วยองค์ ๒ คือ

๑. มีสัตว์อื่น
๒. คิดจะให้สัตว์นั้นถึงความพินาศ

พยายาม มีโทษมาก เพราะเหตุ ๒ ประการ คือ

๑. ผู้ที่ถูกปองร้ายมีคุณมาก
๒. ผู้ปองร้ายมีกิเลสรุนแรง

เกิดความพยายามเพราะความคิด ๑๐ ประการ

- ความพยายามย่อมเกิดเพราะความคิด ๑๐ ประการ คือ เพราะคิดว่า
๑. เขาได้ประพาศสิ่งที่เป็นความพินาศแก่เรา
  ๒. เขากำลังประพาศสิ่งที่เป็นความพินาศแก่เรา
  ๓. เขาจะประพาศสิ่งที่เป็นความพินาศแก่เรา
  ๔. เขาได้ประพาศสิ่งที่เป็นความพินาศแก่คนที่รัก ที่พอใจของเรา
  ๕. เขากำลังประพาศสิ่งที่เป็นความพินาศแก่คนที่รัก ที่พอใจของเรา
  ๖. เขาจะประพาศสิ่งที่เป็นความพินาศแก่คนที่รัก ที่พอใจของเรา
  ๗. เขาได้บำเพ็ญประโยชน์แก่คนที่ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของเรา
  ๘. เขากำลังบำเพ็ญประโยชน์แก่คนที่ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของเรา
  ๙. เขาจะบำเพ็ญประโยชน์แก่คนที่ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของเรา
  ๑๐. บุคคลบางคนย่อมโกรธโดยไม่มีเหตุผล

โทษของความพยายาม

พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า ผู้ประทุษร้ายต่อบุคคลผู้ไม่คิดประทุษร้าย ผู้ไม่มีความผิด ย่อมประสบความทุกข์ ๑๐ ประการ คือ

๑. ต้องเจ็บปวดอย่างหนัก ยากรักษา
๒. ทรัพย์โภคา เสื่อมถอย ค่อยหดหาย
๓. อวัยวะ แตกหัก จากร่างกาย
๔. โรคร้าย เกาะเกี่ยว สูดเหยียวยา

๕. เกิดโรค ทางจิต คิดฟุ้งซ่าน
๖. มีการ อื้อฉาว ถูกกล่าวหา
๗. อุปสรรค มากมี เข้าบิฑา
๘. ญาติกา ที่รัก ต้องจากไป
๙. ทรัพย์สิน ย่อยยับ อย่างฉับพลัน
๑๐. บ้านเรือน ถูกไฟไหม้

ใน ๑๐ ข้อ ไม่ข้อหนึ่งก็ข้อใด เป็นต้องได้ ประสบ พบแน่นอน ความพยายามปกป้องร้าย เป็นเหตุนำทุกข์อันตรายมาสู่ตนและคนอื่นดังกล่าวมา ฉะนั้น จึงควรมีเมตตากรุณา รักใคร่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันดีกว่า เพื่อให้โลกของเราอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และพึ่งพาอาศัยกันได้ต่อไป

อานิสงส์ของกรรมบถข้อที่ ๕

๑. เป็นคนมีร่างกายสมบูรณ์งดงามสมส่วน
๒. เป็นคนมีความแก่กล้า อาจหาญ
๓. เป็นคนมีกำลังมาก
๔. เป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป
๕. จะไม่ตายเพราะผู้อื่นพยายามทำร้าย
๖. เป็นคนมีบริวารพวกพ้องมาก
๗. เป็นคนมีโรคน้อย
๘. เป็นคนมีอายุยืน
๙. ใจเป็นสมาธิได้เร็ว
๑๐. เมื่อละ โลกไปแล้วมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป

โทษของความพยายาม

มีเศรษฐีคนหนึ่ง เก็บเอาเด็กทารกที่มารดาเอาไปทิ้งไว้ในกองขยะมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม เพราะเชื่อโหราศาสตร์ว่า เด็กที่เกิดมาช่วงระยะวันเดือนนั้น จะมีวาสนาดี ได้เป็นเศรษฐี

พอดีภรรยาของเขาก็จะคลอดในช่วงเวลานั้นด้วย คิดว่า ถ้าภรรยาคลอดทารกออกมาเป็นหญิง ก็
จะให้แต่งงานกับเด็กคนนั้น ถ้าคลอดออกมาเป็นชาย จึงคิดจะฆ่าเด็กนั้น ตามความพยาบาทข้อที่
๖ ว่า เขาจะประพาศสิ่งที่เป็นความพินาศแก่คนที่รัก ที่พอใจ ของเรา

เศรษฐีพยายามฆ่าเด็กนั้น ตั้งแต่ยังเป็นทารกแบบเบาะ จนถึงโตเป็นหนุ่มถึง ๕ ครั้ง
ครั้งที่ ๑ เอาไปวางไว้ที่ประตูคอกโค ซึ่งมีโคหลายร้อยตัวที่จะเดินแออัดแย่งกันออกจาก
คอกแล้วเหยียบเด็ก แต่ปรากฏว่า โคตัวจำฝูงไปยืนกันเด็กเอาไว้ จนโคออกจากคอกหมด ทำให้
เด็กรอดตายให้ครั้งนั้น

ครั้งที่ ๒ เอาไปวางไว้ที่ทางเกวียน เวลากลางคืน เพื่อให้หมูเกวียนที่นำสินค้าไปขาย
หลายร้อย หลายพันเล่ม ทับเด็กตาย แต่โคที่ลากเกวียนเล่มหน้าสุด เดินไปถึงที่นั้นได้สลัดแอก
ทิ้ง ไม่ยอมลากเกวียนต่อไป เจ้าของเกวียนลงไปจัดการกับโค ได้พบเด็กเข้าจึงนำไปคืนเศรษฐี

ครั้งที่ ๓ เอาเด็กไปทิ้งในป่าช้าผิดิบ เพื่อให้สัตว์ร้าย และอมนุษย์ที่มาหากิน ในเวลา
กลางคืนทำร้ายเด็ก แต่ก็ไม่มีสัตว์ร้ายอะไรทำร้ายเด็กได้ มีคนมาพบแล้วนำไปคืนเศรษฐี

ครั้งที่ ๔ นำเอาเด็กไปโยนเหว แต่ปรากฏว่าเด็กตกไปค้างอยู่บนยอดพุ่มไม้ ซึ่งมีเถาวัลย์
สอดประสานกันอย่างหนาแน่น จึงไม่เป็นอันตราย จนมีคนไปพบแล้วนำไปคืนเศรษฐี

เศรษฐีพยายามฆ่าเด็กถึง ๔ ครั้ง แต่เด็กไม่ตาย ยังมีชีวิตอยู่ต่อมาจนเป็นหนุ่ม เศรษฐี
มองดูเด็กนั้นครั้งใด หน้าของเด็กนั้นเหมือนกับหนามแทงตาแทงใจ ดังพระพุทธพจน์ว่า
อุปปิเยหิ สมฺปโยโค ทุกฺโข การได้ประสบกับบุคคลไม่เป็นที่รัก เป็นทุกข์ สุดท้ายเศรษฐี จึง
วางแผนฆ่าด้วยการส่งเด็กไปยังบ้านของนายช่างหม้อเพื่อนของตนเอง เขียนหนังสือให้เด็กถือ
ไป มีข้อความว่า ให้ฆ่าเด็กคนนี้แล้วเผาทิ้งเสีย เพราะเด็กไม่รู้หนังสือ จึงรับคำของบิดา เดินทาง
ออกจากบ้านมุ่งหน้าไปยังบ้านของนายช่างหม้อ บังเอิญไปพบกับบุตรชายแท้ๆของเศรษฐี กำลัง
เล่นอยู่กับเพื่อนๆ และพ่ายแพ้ม้าตลอด จึงรีบวิ่งให้พี่ชายเล่นแทน และขออาสาเอา จดหมายของ
พ่อไปให้นายช่างหม้อแทน จึงถูกนายช่างหม้อฆ่าตาย นายช่างเผาทำลายหลักฐาน ตามคำสั่งของ
เศรษฐีแล้ว ส่งข่าวไปให้ทราบ ว่า งานที่ตั้งให้ทำ ได้จัดการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครั้นตกเย็นเด็ก
หนุ่มกลับมาบ้าน พอเศรษฐีเห็นหน้าเขาเท่านั้น ก็รู้ทันทีว่าเกิดอะไรขึ้น เสียใจอย่างหนัก ถึงกับ
อาเจียนออกมาเป็นเลือด และถึงแก่ความตายในที่สุด สมกับที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า ผู้
ประทุษร้ายต่อบุคคลผู้ไม่คิดประทุษร้าย ผู้ไม่มีความผิยยอมประสพความทุกข์ ๑๐ ประการ

มิจฉาทิฎฐิ

คำว่า “เจตนาเป็นเหตุให้เห็นผิด” หมายถึง ความเห็นผิดเพราะไม่มีการถือเอาตามความเป็นจริง คัดค้านข้อประพตติปฏิบัติของสัตบุรุษทั้งหมด มิจฉาทิฎฐิ มี ๑๐ ประการ คือ

๑. การให้ทานไม่มีผล
๒. การเช่นสรวงไม่มีผล (การยกย่องบูชาบุคคลที่ควรบูชา)
๓. การบูชาไม่มีผล (การสงเคราะห์กัน)
๔. ผลวิบากกรรมดีและกรรมชั่วไม่มี
๕. โลกนี้ไม่มี (ไม่มีที่มา)
๖. โลกหน้าไม่มี
๗. มารดาไม่มีคุณ
๘. บิดาไม่มีคุณ
๙. โอปปาติกสัตว์ไม่มี (ผู้ที่เกิดแล้วโตในทันที)
๑๐. สมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ รู้แจ้งเองแล้ว แสดงโลกนี้ และโลกหน้าได้แจ่มแจ้งไม่มี (พระอรหันต์ผู้หมดกิเลสแล้วไม่มี)

นิยตมิจฉาทิฎฐิ ๓ อย่าง

๑. **นัตถิกิฎฐิ** ความเห็นว่าผลกรรมไม่มี เช่นเห็นว่า ผลของกรรมดีกรรมชั่วไม่มี โลกนี้ไม่มี โลกหน้าไม่มี บิดามารดาไม่มีบุญคุณต่อบุตรธิดา เป็นต้น
๒. **อเหตุกิฎฐิ** ความเห็นว่าไม่มีเหตุ คือ เหตุแห่งความเศร้าหมอง ความบริสุทธิ์ของสัตว์ทั้งหลายไม่มี สัตว์ทั้งหลายเศร้าหมองเอง บริสุทธิ์เอง ทุกข์เอง สุขเอง ไม่มีอำนาจ ไม่มีกำลัง ไม่มีความเพียรอะไร ที่จะสามารถทำให้สัตว์ทั้งหลายเศร้าหมองและบริสุทธิ์ได้ ดังนั้น อเหตุกิฎฐิ ก็คือ ความเห็นว่ากรรมไม่มีนั่นเอง
๓. **อกริยทิฎฐิ** ความเห็นว่าไม่เป็นอันทำ หมายความว่า เมื่อคนทำบาป ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เป็นต้น ก็ไม่จัดว่าเป็นการทำบาป เมื่อคนให้ทาน รักษาศีล เป็นต้น ก็ไม่จัดว่า เป็นการทำบุญ ดังนั้น อกริยทิฎฐิ ก็คือความเห็นว่ากรรมและผลของกรรมไม่มี นั่นเอง

มิจฉาทิฎฐิ ๓ อย่างนี้ ใดๆอย่างหนึ่ง ล้วนปฏิเสธกรรมและผลของกรรมอย่างสิ้นเชิง จัดเป็นกรรมบถ ส่วนมิจฉาทิฎฐินอกจากนี้ มีสักกายทิฎฐิ ๒๐ หรือ ทิฎฐิ ๖๒ เป็นต้น เป็นเพียงกรรมเท่านั้น

มิจฉาทิฏฐิ จะสำเร็จเป็นกรรมบถได้ ต้องประกอบด้วยองค์ ๒ คือ

๑. เรื่องไม่จริง
๒. เรื่องไม่จริงนั้น ไม่เป็นไปตามที่มิจฉาทิฏฐิยึดถือ

มิจฉาทิฏฐินั้น มีโทษมาก เพราะเหตุ ๒ ประการ คือ

๑. เพราะมีอาเสวนะ (ความเสพคุ้น) มาก
๒. เพราะเป็นนิยตมิจฉาทิฏฐิ

มโนกรรมเป็นไปในทวาร ๓

อกิขมา พยาบาท และมิจฉาทิฏฐิ ทั้ง ๓ นี้ จัดเป็นมโนกรรม เพราะเป็นไปทางมโนทวาร โดยมาก แม้ไม่มีการเคลื่อนไหวทางกาย ทางวาจา เพียงแต่คิดในใจ ก็สำเร็จเป็นกรรมบถได้ บางครั้ง อกุศลธรรมทั้ง ๓ นี้ ย่อมเกิดขึ้นทางกายทวารและวจิตวาร เช่น บางคนมีใจ ละโมบอยากได้ของคนอื่น จึงยื่นมือไปหยิบของนั้น มีใจโกรธแค้น หยิบมัดหยิบไม้เพื่อทำร้าย เขา หรือมีความเห็นผิดไปไหว้กระเบื้อง ๕ ขา เพื่อขอเลข เป็นต้น กรรมนั้นของเขา จัดเป็นมโนกรรม ส่วนทวาร จัดเป็นกายทวาร ถ้ามองว่า ทำไม จึงไม่จัดเป็นกายกรรม แก้วว่า เพราะตรงนี้ ท่านมุ่งถึงอกิขมา พยาบาท และมิจฉาทิฏฐิเป็นใหญ่ ไม่ได้มุ่งเจตนาเป็นใหญ่ ถ้ามุ่งถึงเจตนาที่เป็นเหตุให้กระทำทางกาย ก็จัดเป็นกายกรรมได้

โทษของอกุศลกรรมบถ ๑๐

บุคคลผู้ประกอบ คือ ประพฤติ หรือ กระทำอกุศลกรรมบถ ๑๐ อย่างนี้ ย่อมตกนรก เหมือนกับถูกจับเอาไปวางไว้ ดังพระพุทธองค์ตรัสไว้ในปฐมนิรยสัคคสูตร ปัญจมปิณฑาสกั ทสกนิบาต อังคุตตรนิกายว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยกรรม ๑๐ ประการ ย่อมตกนรกเหมือนถูกจับเอาไปวางไว้ กรรม ๑๐ ประการอะไรบ้าง คือ บุคคลบางคนในโลกนี้

๑. เป็นผู้มักฆ่าสัตว์ มีมือเปื้อนเลือด คิดแต่ประหารประหาร ไม่มีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ทั้งปวง

๒. มักเป็นผู้ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ไม่ว่าของนั้นจะอยู่ในบ้านของเขา หรือที่ไหน ๆ ก็ตาม เป็นผู้ถือเอาสิ่งของนั้นด้วยจิตคิดขโมย

๓.เป็นผู้มักประพฤติผิดในกาม จะเป็นผิดเพราะการนอกใจคู่ครองของตน ผิดเพราะล่วงละเมิดคู่ครองของผู้อื่น หรือผิดเพราะล่วงละเมิดต่อบุคคลที่ตนไม่มีสิทธิ์ที่จะทำเช่นนั้นก็ตาม

๔.เป็นผู้มักกล่าวเท็จ คือ ตนไม่รู้บอกว่ามี เห็นบอกไม่เห็น หรือรู้บอกว่ามี เห็นบอกไม่เห็น เป็นผู้กล่าวเท็จทั้ง ๆ ที่รู้ เพราะเหตุแห่งตน เพราะเหตุแห่งบุคคลอื่น หรือ เพราะเห็นแก่อมิสสินจ้าง

๕.เป็นผู้พูดทำลายความสามัคคี ฟังจากฝ่ายนี้ไปบอกฝ่ายโน้น หรือฟังจากฝ่ายโน้นมาบอกฝ่ายนี้ เพื่อให้เขาแตกสามัคคีกัน หรือเพื่อจะทำตนให้เป็นที่รักของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ชอบสร้างความแตกแยก หรือส่งเสริมให้คนแตกแยก ชอบตั้งพรรคตั้งพวก

๖.เป็นผู้พูดวาจาที่แผ่ ไปเผาผลาญหัวใจของผู้ฟัง เป็นคำพูดบาดหู หยาดกาย เผ็ดร้อน กระแทกกระเทียบเปรียบเปรย ทำให้ผู้ฟังเกิดความโกรธ และฟังชาน

๗.เป็นผู้พูดทำลายความสุข และประโยชน์ที่สัตบุรุษพึงได้รับ คือ พูดคำที่กำจัดทางแห่งประโยชน์และความสุขนั้น ไม่รู้กาลเทศะ พูดปราศจากอรรถ ธรรมหรือวินัย ใดๆอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องแสดงเหตุผลเพื่อให้เข้าใจประโยชน์ในโลกนี้ และประโยชน์ในโลกหน้า

๘.เป็นผู้มักไปด้วยความละโมภ จ้องหาทางเอาของคนอื่นมาเป็นของตน

๙.เป็นผู้มีใจพยาบาท มีความคิดประทุษร้ายว่า ขอสัตว์เหล่านี้จงถูกฆ่า ถูกจองจำ จงหายสาบสูญ จงพินาศ จงอย่าอยู่ใน โลกนี้

๑๐.เป็นผู้มีความเห็นผิด มีทัศนคติที่วิปริต ว่า การให้ทานไม่มีผล การบูชาไม่มีผล การเช่นสรวงไม่มีผล ผลวิบากกรรมดีและกรรมชั่วไม่มี โลกนี้ไม่มี โลกหน้าไม่มี มารดาไม่มีคุณ บิดาไม่มีคุณ โอปปาติกสัตว์ไม่มี สมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ รู้แจ้งเองแล้ว แสดงโลกนี้ และโลกหน้าได้แจ่มแจ้งไม่มี

ดูก่อนนิกขุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการเหล่านี้ ย่อมตกนรก เหมือนถูกจับเอาไปวางไว้

ปัญหาและเฉลยบทที่ ๔

๑.ข้อใด จัดเป็นมโนกรรมล้วน ?

ก.อภิขมา พยาบาท มิจฉาทิฎฐิ

ข.อภิขมา มิจฉาทิฎฐิ สัมผัสปลลาปะ

ค.พูดเท็จ พูดต่อเสียด พูดคำหยาบ

ง.ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม

๒. ความรู้สึกเช่นไร เป็นอาการแห่งอภิชฌา ?

ก. ยั๊กยอกของเขา	ข. ทะเยอทะยาน
ค. อยากได้โดยทุจริต	ง. กระวนกระวาย

๓. อภิชฌาที่สำเร็จเป็นกรรมบถ มีลักษณะเช่นไร ?

ก. อยากได้เป็นของตน	ข. อยากได้ชั่วคราว
ค. อยากได้อย่างเขา	ง. อยากได้อย่างนั้น

๔. ที่เรียกว่าอภิชฌานั้น คือข้อใด ?

ก. เจตนาเป็นเหตุละโมภ	ข. เจตนาเป็นเหตุคิดร้าย
ค. เจตนาเป็นเหตุมมกาย	ง. เจตนาเป็นเหตุปองร้าย

๕. กรรมบถใด เกิดขึ้นเพราะความโลภอย่างเดียว ?

ก. อนภิชฌา	ข. พยาบาท
ค. อภิชฌา	ง. มิจฉาทิฎฐิ

๖. ข้อใด เป็นอารมณ์คือเหตุจงใจให้เกิดอภิชฌา ?

ก. มนุษย์	ข. สัตว์
ค. สมบัติคนอื่น	ง. ถูกทุกข้อ

๗. โลภอยากได้ของเขา เป็นกรรมชนิดใด ?

ก. กายกรรม	ข. วจีกรรม
ค. มโนกรรม	ง. ถูกทุกข้อ

๘. ฟังเสียงอยากได้ของผู้อื่นด้วยอำนาจโลภะ ตรงกับข้อใด ?

ก. อนภิชฌา	ข. อภิชฌา
ค. มิจฉาทิฎฐิ	ง. พยาบาท

๙. ข้อใด เป็นทั้งอกุศลกรรมบถและอกุศลมูล ?

ก. อภิชฌา	ข. ปาณาติบาต
ค. ผรุสวาจา	ง. มิจฉาทิฎฐิ

๑๘. โทสะเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนในชาติหน้า ตรงกับข้อใด ?

- ก.ตนเองเดือดร้อน   ข.โลกเร่าร้อน
ค.ขาดสันติภาพ   ง.เกิดในอบาย

๑๙. การทำร้ายผู้บริสุทธิ์ ย่อมได้รับผลกระทบอย่างไร ?

- ก.เจ็บป่วยอย่างหนัก   ข.ของรักสูญหาย
ค.ความร้ายเข้าปีศา   ง.ถูกทุกข้อ

๒๐. คำว่า “ปากปราศรัย น้ำใจเชือดคอ” เป็นอาการแห่งอะไร ?

- ก.อภิขณา   ข.มิจฉาทิฏฐิ
ค.พยาบาท   ง.พรุสวาจา

๒๑. คิดปองร้ายในข้อใด ไม่จัดเป็นพยาบาท ?

- ก.คน   ข.สัตว์
ค.สิ่งของ   ง.ถูกทุกข้อ

๒๒. เมื่อโทสะเกิดขึ้น หากระงับไม่ได้ จะทำให้คนเราทำความผิดใด ?

- ก.ทำร้ายกัน   ข.ลักขโมยกัน
ค.นอกใจกัน   ง.เชื่อในสิ่งผิด

๒๓. ความชั่วทางใจ เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ตรงกับข้อใด ?

- ก.การลักทรัพย์   ข.การพูดเท็จ
ค.การนอกใจสามี   ง.การปองร้าย

๒๔. ความโกรธใด เป็นพยาบาทที่ถึงกรรมบถ ?

- ก.โกรธว่าเขาค่าตน   ข.โกรธว่าเขาทำร้ายตน
ค.โกรธว่าเขาโกงตน   ง.โกรธแล้วคิดแข่งให้เขาตาย

๒๕. คนที่มีเมตตากุณา จะเว้นห่างจากอกุศลธรรมใด ?

- ก.อภิขณา   ข.พยาบาท
ค.มิจฉาทิฏฐิ   ง.ถูกทุกข้อ

๒๖. ตาต่อตา ฟันต่อฟัน เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากข้อใด ?

ก. อภิขณา	ข. พยาบาท
ค. มิจฉาทิฎฐิ	ง. อพยาบาท

๒๗. ข้อใด จัดเป็นมิจฉาทิฎฐิ ?

ก. เจตนาเป็นเหตุเห็นผิด	ข. เจตนาเป็นเหตุฟังเล็ง
ค. เจตนาเป็นเหตุเสียสละ	ง. เจตนาเป็นเหตุปองร้าย

๒๘. ข้อใด เป็นมโนกรรมอย่างเดียว ?

ก. ปาณาติบาต	ข. มิจฉาทิฎฐิ
ค. อทินนาทาน	ง. กามสุมิฉาจาร

๒๙. อะไรเป็นเหตุให้คนเราไม่เชื่อบุญไม่เชื่อบาป ?

ก. มิจฉาสติ	ข. มิจฉาทิฎฐิ
ค. มิจฉาสมาธิ	ง. มิจฉาวาจา

๓๐. อกุศลกรรมบถใด ให้ผลหนักและรุนแรงกว่ากรรมอื่น ?

ก. ปาณาติบาต	ข. มุสาวาท
ค. มิจฉาทิฎฐิ	ง. พยาบาท

๓๑. “ทำดีได้ดีมีที่ไหน” ผู้พูดมีความคิดเห็นเช่นใด ?

ก. ไม่เชื่อผลกรรม	ข. ไม่ปฏิเสธกรรม
ค. ไม่คัดค้านกรรม	ง. ไม่ทำบาปกรรม

๓๒. “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” มีความหมายตรงกับข้อใด ?

ก. อภิขณา	ข. พยาบาท
ค. มิจฉาทิฎฐิ	ง. ญกทุกข้อ

๓๓. อกุศลกรรมบถข้อใด ท่านกล่าวว่า มีโทษมากที่สุด ?

ก. อภิขณา	ข. พยาบาท
ค. มิจฉาทิฎฐิ	ง. มุสาวาท

๓๔.มิจฉาทิฎฐิ เป็นกรรมเกิดขึ้นทางทวารใด ?

ก.กายทวาร	ข.วจีทวาร
ค.มโนทวาร	ง.ทั้ง ๓ ทวาร

๓๕.ผู้ทำบาปประเภทใด ต้องตกนรก ?

ก.ทำบาปเอง	ข.ชักชวนคนอื่นให้ทำบาป
ค.ยินดีกับคนทำบาป	ง.ตกนรกทั้ง ๓ ประเภท

๓๖.เห็นว่า “ฆ่าพระไม่บาป” เป็นมิจฉาทิฎฐิอะไร ?

ก.นัตถิกทิฎฐิ	ข.อเหตุกทิฎฐิ
ค.อกรียทิฎฐิ	ง.อุจเฉททิฎฐิ

๓๗.ความเห็นของใคร จัดเป็นมิจฉาทิฎฐิ ?

ก.คำเห็นว่ายาบ้าทำให้ขยัน	ข.แดงเห็นว่าเรียนไปก็ไร้ค่า
ค.ขาวเห็นว่าการพนันรวยเร็ว	ง.เหลืองเห็นว่าโกหกครูไม่บาป

๓๘.ข้อใด เข้าข่ายมิจฉาทิฎฐิ ?

ก.ไม่เชื่อประเพณี	ข.ไม่เชื่อฟังครู
ค.ไม่เชื่อตำรา	ง.ไม่เชื่อศีลธรรม

เฉลย บทที่ ๔

๑.ก	๒.ก	๓.ก	๔.ก	๕.ก
๖.ง	๗.ก	๘.ข	๙.ก	๑๐.ก
๑๑.ก	๑๒.ข	๑๓.ก	๑๔.ก	๑๕.ก
๑๖.ก	๑๗.ข	๑๘.ง	๑๙.ง	๒๐.ก
๒๑.ก	๒๒.ก	๒๓.ง	๒๔.ง	๒๕.ข
๒๖.ข	๒๗.ก	๒๘.ข	๒๙.ข	๓๐.ก
๓๑.ก	๓๒.ก	๓๓.ก	๓๔.ง	๓๕.ง
๓๖.ก	๓๗.ง	๓๘.ง		

บทที่ ๕ กุศลกรรมบถ ๑๐

กุศลกรรมบถ ๑๐

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี   เว้นจากทำชีวิตสัตว์ให้ตกล่วง
๒. อทินนาทานา เวรมณี   เว้นจากถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้
ด้วยอาการแห่งขโมย
๓. กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี   เว้นจากประพฤติดิฉิดในกาม
ทั้ง ๓ นี้ จัดเป็นกายกรรม เพราะเป็นไปทางกายทวาร โดยมาก
๔. มุสาวาทา เวรมณี   เว้นจากการพูดเท็จ
๕. ปิสุณาย วาจา เวรมณี   เว้นจากพูดต่อเสียด
๖. ผรุสสาย วาจา เวรมณี   เว้นจากพูดคำหยาบ
๗. สัมผัสฺปฺปลาปา เวรมณี   เว้นจากพูดเพื่อเจ้อ
ทั้ง ๔ นี้ จัดเป็นวจีกรรม เพราะเป็นไปทางวจีทวาร โดยมาก
๘. อนภิชฌา   ไม่โลภอยากได้ของเขา
๙. อพยาปาท   ไม่พยาบาทปองร้ายเขา
๑๐. สัมมทิกฺกุฉิ   เห็นชอบตามคลองธรรม
ทั้ง ๓ นี้ จัดเป็นมโนกรรม เพราะเป็นไปทางมโนทวาร โดยมาก

กุศลกรรมบถ แปลได้ ๒ นัย

๑. แปลว่า ทางเกิดแห่งกุศลกรรมที่ส่งผลในปฏิสนธิกาลได้
  ๒. แปลว่า กุศลกรรมที่เป็นเหตุเกิดในสุคติภูมิ และความสุขในสุคติภูมินั้น
- กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการนี้ ทรงแสดงไว้ในพระสูตรมากมาย เฉพาะในอังคุตตรนิกาย มีอยู่หลายสูตร มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ไป ดังนี้

ในสาธุสูตร	เรียกว่า สาธุธรรม	(ธรรมดี)
ในอริยธรรมสูตร	เรียกว่า อริยธรรม	(ธรรมของอารยชน)
ในกุศลสูตร	เรียกว่า กุศลธรรม	(ธรรมที่ทำให้ความชั่ว)
ในอรรณสูตร	เรียกว่า อรรณธรรม	(ธรรมที่มีประโยชน์)
ในสาสวสูตร	เรียกว่า อนาสวธรรม	(ธรรมที่ไม่มีกิเลส)

ในวัชชสูตร	เรียกว่า อนวัชชธรรม	(ธรรมที่ไม่มีโทษ)
ในตปณียสูตร	เรียกว่า ตปณียธรรม	(ธรรมที่สร้างความร่วมมือ)
ในอภัยคามิสสูตร	เรียกว่า อภัยคามิธรรม	(ธรรมที่ก่อให้เกิดความทุกข์)

ธรรมจริยาและสมจริยา

ในสาเลยกสูตร ปัญจวรรค แห่งมุลปณณาสกั ทรงเรียกว่า ธรรมจริยสมจริยา

ธรรมจริยา แปลว่า การประพฤติที่เป็นธรรม

สมจริยา แปลว่า การประพฤติกกรรมที่ถูกต้อง

ทรงแสดงผลดีที่จะพึงได้รับ จากการประพฤติธรรม และการประพฤติกกรรมที่ถูกต้องนี้ว่า ใครปรารถนาอะไร จะเป็นมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ พรหมสมบัติ มรรค ผล และนิพพาน ล้วนสำเร็จสมประสงค์ทั้งสิ้น ดังข้อความในสาเลยกสูตรว่า คุณก่อนพราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย สัตว์บางพวกในโลกนี้ หลังจากตายจากโลกนี้แล้ว ย่อมบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เพราะเหตุแห่งธรรมจริยาและสมจริยา คุณก่อนพราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย ธรรมจริยาและสมจริยา ทางกายมี ๓ ทางวาจามี ๔ ทางใจมี ๓

ธรรมจริยาและสมจริยา ทางกายมี ๓ คือ

๑.บุคคลบางคนในโลกนี้ ย่อมเป็นผู้ละการยังสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป เว้นขาดจากการยังสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป เป็นผู้มิท่อนไม้และศัสตราอันวางแล้ว มีความละเอียดประกอบด้วยความเอ็นดู เป็นผู้เกื้อกูล อนุเคราะห์สัตว์ทุกจำพวก

๒.เป็นผู้ละอกินนาทาน เว้นขาดจากอกินนาทาน ขึ้นชื่อว่า ทรัพย์ของผู้อื่นจะอยู่ในบ้าน หรืออยู่ในป่าก็ตาม ย่อมเป็นผู้ไม่ถือเอาทรัพย์นั้นที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ด้วยจิตคิดขโมย

๓.เป็นผู้ละกาเมสุมิจฉาจาร เว้นขาดจากกาเมสุมิจฉาจาร

คุณก่อนพราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย ธรรมจริยาและสมจริยา ทางกายมี ๓ ดังนี้แล

ธรรมจริยา และสมจริยา ทางวาจามี ๔ คือ

๑.บุคคลในโลกนี้ เป็นผู้ละมุสาวาท เว้นขาดจากมุสาวาท ไปในสภาพที่ดี ในบริษัทที่ดี ในท่ามกลางหมู่ญาติที่ดี ในท่ามกลางเสนาก็ดี ในท่ามกลางแห่งราชตระกูลที่ดี ถูกเขาอ้างเป็นพยานซักถามว่า แน่ะพ่อชาย ท่านจงมา ท่านรู้อย่างไร จงบอกอย่างนั้น บุคคลนั้นเมื่อไม่รู้ ก็บอกว่า

ข้าพเจ้าไม่รู้ หรือรู้ก็บอกว่า ข้าพเจ้ารู้ เมื่อไม่เห็นก็บอกว่า ข้าพเจ้าไม่เห็น หรือเห็นก็บอกว่า ข้าพเจ้าเห็น ย่อมไม่กล่าวเท็จทั้งที่รู้ เพราะเหตุแห่งตน เพราะเหตุแห่งคนอื่น หรือเพราะเหตุแห่ง อามิสติน้าง

๒.เป็นผู้ละคำต่อเสียด เว้นขาดจากกล่าวต่อเสียด ฟังข้างนี้แล้วไม่ไปบอกข้างโน้น เพื่อทำลายคนหมู่นี้ หรือฟังจากข้างโน้นแล้วไม่มาบอกคนหมู่นี้ เพื่อทำลายคนหมู่นี้ เป็นผู้สมานคนทั้งหลายที่แตกกันแล้ว หรือสนับสนุนหมู่คนที่สามัคคีกันอยู่แล้ว เป็นผู้มีความชื่นชมยินดีในหมู่คนผู้สามัคคีกัน เป็นผู้กล่าววาจาที่ทำให้คนสามัคคีกัน

๓.เป็นผู้ละคำหยาบ เว้นขาดจากการกล่าวคำหยาบ เป็นผู้กล่าววาจาไม่มีโทษ เสนาะ โสตรเป็นที่รักจับใจ เป็นคำสุภาพ เป็นที่ชอบใจ พอใจของคนจำนวนมาก

๔.เป็นผู้ละการกล่าวเพื่อเจ้อ เว้นขาดจากการกล่าวเพื่อเจ้อ พูดในเวลาที่เหมาะสม พูดคำจริง พูดอิงอรรถ อิงธรรม อิงวินัย มีหลักฐาน มีที่อ้างอิง ไม่พูดมาก พูดแต่คำที่มีประโยชน์ ดูก่อนพราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย ธรรมจรรยาและสมจรรยาทางวาจามี ๔ อย่างนี้แล

ธรรมจรรยาและสมจรรยา ทางใจมี ๓ อย่าง คือ

๑.บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้มากไปด้วยความไม่เพ่งเล็ง ไม่ละโมภะอยากได้ทรัพย์ของผู้อื่นมาเป็นของตน

๒.เป็นผู้มีใจไม่พยายาพ ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น คิดแต่ในทางที่ดีว่า ขอสัตว์ทั้งหลาย จงมีความสุข อยู่รอดปลอดภัยเถิด

๓.เป็นผู้มีความเห็นชอบ มีความเห็นไม่วิปริตว่า ทานที่ให้แล้วมีผล การเช่นสรวงบุขามีผล ผลวิบากของกรรมดีและกรรมชั่วมีจริง โลกนี้มีจริง โลกหน้ามีจริง มารดามีบุญคุณ บิดามีบุญคุณ โอปปาติกะมีจริง สมณพราหมณ์ผู้รู้แจ้งโลกนี้และโลกหน้ามีจริง

ดูก่อนพราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย ธรรมจรรยาและสมจรรยาทางใจมี ๓ อย่างนี้แล

อานิสงส์ของการประพฤติธรรม

ดูก่อนพราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย สัตว์บางพวกในโลกนี้ หลังจากตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะการประพฤติธรรม และการประพฤติกรรมอันชอบเหล่านี้แล

ดูก่อนพราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย ถ้าบุคคลผู้ประพฤติธรรมและประพฤติกรรมอันชอบ พึงหวังว่า หลังจากที่เราตายแล้ว

๑. พึงเกิดเป็นกษัตริย์มหาศาล
๒. พราหมณ์มหาศาล
๓. เทวดาชั้นจาตุมหาราช
๔. เทวดาชั้นดาวดึงส์
๕. เทวดาชั้นยามา
๖. เทวดาชั้นดุสิต
๗. เทวดาชั้นนิมมานรดี
๘. เทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตตี
๙. พรหมชั้นพรหมปาริธชชา
๑๐. พรหมชั้นปุโรหิตา
๑๑. พรหมชั้นมหาพรหมา
๑๒. พรหมชั้นปริตตภา
๑๓. พรหมชั้นอัปมาณภา
๑๔. พรหมชั้นอภัสสรา
๑๕. พรหมชั้นปริตตสุภา
๑๖. พรหมชั้นอัปมาณสุภา
๑๗. พรหมชั้นสุภิกษา
๑๘. พรหมชั้นอัสถุญญีพรหม
๑๙. พรหมชั้นเวหัพผลา
๒๐. พรหมชั้นอวิหา
๒๑. พรหมชั้นอตัปปา
๒๒. พรหมชั้นสุทัสสา
๒๓. พรหมชั้นสุทัสสี
๒๔. พรหมชั้นอกนิฏฐา
๒๕. อรูปพรหมชั้นอากาศาณัญญายตนะ
๒๖. อรูปพรหมชั้นวิญญาณัญญายตนะ
๒๗. อรูปพรหมชั้นอากิญจัญญายตนะ

๒๘. อรูปพรหมชั้นเนวสัจญานาสัจญายตนะ

การบรรลุนิเวศิวิมุตติ และปัญญาวิมุตติในชาติปัจจุบัน ทั้งหมดนี้ย่อมเป็นไปได้ ถ้าหากว่า เพราะเหตุไร ตอบว่า เพราะบุคคลนั้นเป็นผู้ประพฤติธรรมและเป็นผู้ประพฤติกกรรมอันชอบ

พระสูตรนี้แสดงว่า บุคคลผู้ปฏิบัติตามกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการนี้ จะปรารถนามนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติและนิพพานสมบัติ ก็ตาม ล้วนสมประสงค์ทั้งนั้น

มนุษย์สมบัติ ทรงแสดงด้วยคำว่า ถึงความเป็นผู้อยู่ร่วมกับกษัตริย์มหาศาล และ พราหมณ์มหาศาล

สวรรค์สมบัติ ทรงแสดงด้วยคำว่า ถึงความเป็นผู้อยู่ร่วมกับเทวดาชั้นจาตุมหาราช จนถึง อรูปพรหมชั้นเนวสัจญานาสัจญายตนะ

นิพพานสมบัติ ทรงแสดงด้วยคำว่า การบรรลุนิเวศิวิมุตติและปัญญาวิมุตติ

กุศลกรรมบถ ๑๐

ทำให้ได้มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ

กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการนี้ จัดว่าเป็นศีล บุคคลผู้รักษาศีล กระทำให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ ย่อมได้ อานิสงส์ ดังนี้

๑.ศีเลน สุขตี ยนฺติ คนทั้งหลายไปสู่สุคติได้เพราะศีล

๒.ศีเลน โภคสมุปทา คนทั้งหลายถึงพร้อมด้วยโภคทรัพย์เพราะศีล

๓.ศีเลน นิพพุตี ยนฺติ คนทั้งหลายบรรลุนิพพานได้เพราะศีล

ศีลเป็นเหตุให้ได้ไปสู่สุคตินั้น หมายถึง ให้ได้เกิดเป็นมนุษย์ เกิดในสวรรค์ ๖ ชั้น เพราะผลของกุศลกรรมบถโดยตรง และพรหมโลก ๒๐ ชั้น เพราะผลของกุศลกรรมบถ ๑๐ โดยเป็นอุปนิสัยปัจจัย คือปัจจัยที่สนับสนุน

ศีลเป็นเหตุให้ได้โภคทรัพย์นั้น หมายถึงบุคคลผู้ประกอบอาชีพต้องมีความน่าเชื่อถือ สำหรับบุคคลที่มาทำติดต่อกิจด้วย เมื่อมีความน่าเชื่อถือการทำธุรกิจก็ง่าย ทรัพย์สมบัติก็เกิด บุคคลที่น่าเชื่อถือก็คือบุคคลผู้มีศีล

ส่วนศีลเป็นเหตุให้บรรลุนิพพานนั้น หมายถึง ทรงแสดงศีลโดยความเป็นอุปนิสัย แห่งการบรรลุนิเวศิวิมุตติ ๒ ประเภท คือ เจโตวิมุตติและปัญญาวิมุตติ

๑.ปาณาติปาตา	เวรมณี
๒.อทินนาทานา	เวรมณี
๓.กามเมสุมิฉาจารา	เวรมณี
๔.มุสาวาทา	เวรมณี
๕.ปีสุณาย วาจา	เวรมณี
๖.พรุสาย วาจา	เวรมณี
๗.สัมผัปปลาปา	เวรมณี

แม้มีชื่อต่างกันก็จริง แต่เมื่อว่าโดยสภาวะธรรม ได้แก่ เจตนา หรือวิริติ หมายความว่า ถ้าไม่ตั้งใจจะงดเว้น หรือไม่มีการงดเว้น กรรมบถทั้ง ๗ นี้ ย่อมสำเร็จไม่ได้เลย

มโนกรรม ๓ คือ อนภิชฌา โดยสภาวะธรรม ได้แก่ อโลภะ อพยาบาท โดยสภาวะธรรม ได้แก่ อโทสะ สัมมาทิฏฐิ โดยสภาวะธรรม ได้แก่ อโมหะ ที่ประกอบด้วยเจตนา

๒.โดยโกฏฐาสะ คือ โดยส่วนแห่งกรรมต่าง ๆ

กุศลกรรมบถ ๗ คือ กายกรรม ๓ วชิกรรม ๔ เป็นกรรมบถอย่างเดียว ไม่เป็นรากเหง้าของกุศลเหล่าอื่น ส่วนมโนกรรม ๓ อย่าง มีอนภิชฌา อพยาบาท และสัมมาทิฏฐิ เป็นทั้งกรรมบถ เป็นทั้งรากเหง้าของกุศลเหล่าอื่น เพราะทั้ง ๓ นี้ ก็คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ ที่เป็นกุศลมูลนั่นเอง

๓.โดยอารมณฺ์ คือ สิ่งที่ใจเข้าไปยึดแล้ว เป็นเหตุให้งดเว้นจากอกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ

พระอรรถกถาจารย์ อธิบายว่า อารมณฺ์แห่งอกุศลกรรมบถ ๑๐ นั้นแหละ เป็นอารมณฺ์แห่งกุศลกรรมบถทั้ง ๑๐ ประการ เปรียบเหมือนน้ำที่สามารถทำให้เรือลอยก็ได้ ทำให้จมลงก็ได้

๔.โดยเวทนา คือ ความรู้สึกเป็นสุข เป็นทุกข์ และเฉย ๆ

พระอรรถกถาจารย์ อธิบายว่า ในขณะที่ทำกุศล ทุกขเวทนา คือ ความเสียใจ ความไม่สบายใจ ย่อมไม่มีเพราะฉะนั้น ในขณะที่ประพฤติกุศลกรรมบถ จึงมีเพียงเวทนา ๒ คือ สุขเวทนา และอุเบกขาเวทนา

๕. โดยมูล คือ โดยกุศลมูล ๓ อย่าง ได้แก่ อโลภมูล ๑ อโทสมมูล ๑ อโมหมูล ๑

กุศลกรรมบถ ๓ คือ กายกรรม ๓ วจีกรรม ๔ ที่บุคคลประพฤติด້วยปัญญา มีมูล ๓ คือ อโลภมูล อโทสมมูล อโมหมูล ที่ ประพฤติโดยขาดปัญญา มีมูล ๒ คือ อโลภมูล อโทสมมูล

อนภิชณาที่ประพฤติด້วยปัญญา มีมูล ๒ คือ อโทสมมูล อโมหมูล ที่ประพฤติโดยขาดปัญญา มีมูลเดียว คือ อโทสมมูล

อพยาบาทที่ประพฤติด້วยปัญญา มีมูล ๒ คือ อโลภมูล อโมหมูล ที่ประพฤติโดยขาดปัญญา มีมูลเดียว คือ อโลภมูล

สัมมาทิฏฐิ มีมูล ๒ คือ อโลภมูล อโทสมมูล

อานิสงส์ของกุศลกรรมบถ ๑๐

กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการนี้ พระพุทธองค์ตรัสไว้ในจุนทสูตร ทสกนิบาต อังคุดตร นิกายว่า คู่ก่อนจุนทะ ความสะอาดทางกายมี ๓ ทางวาจามี ๔ ทางใจมี ๓

คู่ก่อนจุนทะ ความสะอาดทางกาย ๓ อย่าง มีอะไรบ้าง คู่ก่อนจุนทะ บุคคลบางคนในโลกนี้

๑. เป็นผู้ละปาณาติบาต เว้นขาดจากปาณาติบาต วางท่อนไม้ วางศัสตรา มีความสะอาดใจ มีความเอ็นดู มีความเมตตากรุณา ต่อสัตว์ทุกหมู่เหล่า

๒. เป็นผู้ละอทินนาทาน เว้นขาดจากอทินนาทาน ไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ด้วยจิตอันเป็นขโมย ไม่ว่าของนั้นจะอยู่ในบ้านของเขา อยู่ในป่า หรือที่ไหน ๆ ก็ตาม

๓. เป็นผู้ละกาเมสุมิจฉาจาร เว้นขาดจากกาเมสุมิจฉาจาร

คู่ก่อนจุนทะ ความสะอาดทางวาจา ๔ อย่าง มีอะไรบ้าง คู่ก่อนจุนทะ บุคคลบางคน ในโลกนี้

๑. เป็นผู้ละมุสาวาท เว้นขาดจากมุสาวาท อยู่ในสภา อยู่ในบริษัท อยู่ในท่ามกลาง หมู่ญาติ อยู่ในท่ามกลางเสนา หรืออยู่ในท่ามกลางราชสำนัก ก็ตาม ถูกเขาอ้างเป็นพยาน ซักถามว่า พ่อชายผู้เจริญ พ่อรู้อย่างไร จงเบิกความอย่างนั้น ผู้นั้น เมื่อไม่รู้ ก็บอกว่าไม่รู้ หรือเมื่อรู้ ก็บอกว่ารู้ เมื่อไม่เห็น ก็บอกว่าไม่เห็น หรือเมื่อเห็น ก็บอกว่าเห็น จะไม่เป็นผู้กล่าวมุสาวาท ทั้งที่รู้ตัว เพราะเหตุแห่งตน เพราะเหตุแห่งผู้อื่น หรือเพราะเหตุแห่งอำภิสตินจ้าง

๒. เป็นผู้ละวาจาต่อเสียด เว้นขาดจากวาจาต่อเสียด ฟังฝ่ายนี้แล้ว ไม่ไปบอกฝ่ายโน้น เพื่อทำลายคนฝ่ายนี้ หรือฟังฝ่ายโน้นแล้ว ไม่มาบอกฝ่ายนี้ เพื่อทำลายคนฝ่ายโน้น เป็นผู้สมาน

คนที่แตกสามัคคี และสนับสนุนคนที่สามัคคีกันอยู่ ขึ้นชมยินดีคนที่สามัคคีกัน พุดแต่วาจาที่สร้างสามัคคี

๓. เป็นผู้ละวาจาหยาบ เว้นขาดจากวาจาหยาบ เป็นผู้พุดแต่วาจาอันไม่มีโทษ เสนาะ โสตรเป็นที่รัก ซึ่งใจ เป็นคำพุดของผู้ดี เป็นที่รักและชอบใจของคนทั่วไป

๔. เป็นผู้ละคำเพื่อเจ้อ เว้นขาดจากคำเพื่อเจ้อ เป็นผู้พุดถูกกาลเวลา พุดแต่คำจริง พุดอิงอรรถ พุดอิงวินัย พุดถ้อยคำมีหลักฐาน มีที่อ้าง มีที่สุด ประกอบด้วยประโยชน์ โดยสมควรแก่เวลา

ดูก่อนจุนทะ ความสะอาดทางใจ ๓ อย่าง มีอะไรบ้าง ดูก่อนจุนทะ บุคคลบางคนในโลกนี้

๑. เป็นผู้ไม่มากไปด้วยความเพ็งเล็ง ไม่เพ็งเล็งคิดเอาของผู้อื่น มาเป็นของตนว่า ทำอย่างไรหนอ ทรัพย์ของผู้อื่นนั้น จะพึงเป็นของเรา

๒. เป็นผู้มิใจไม่พยายาม มีใจไม่คิดประทุษร้ายผู้อื่นว่า ขอสัตว์เหล่านั้นจงอย่าจองเวรกัน อย่าเบียดเบียนกัน อย่ามีความทุกข์ จงมีแต่ความสุข อยู่รอดปลอดภัยเถิด

๓. เป็นผู้มีความเห็นชอบ มีทัศนะอันไม่วิปริตว่า ทานที่ให้แล้วมีผล การเช่นสรวงมีผล (การสงเคราะห์กัน) การบูชามีผล (การยกย่องบูชาบุคคลที่ควรบูชา) ผลวิบากของกรรมดีและกรรมชั่วมีจริง โลกนี้มีจริง (มีที่มา) โลกหน้ามีจริง มารดา บิดามีบุญคุณต่อบุตรธิดาจริง โอปปาดิกสัตว์มีจริง (สัตว์ที่เกิดแล้วโตในทันที) สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ รู้แจ้ง ประจักษ์ทั้งโลกนี้และโลกหน้าแล้วสั่งสอนผู้อื่นมีจริง (พระอรหันต์ผู้หมดกิเลสแล้วมีจริง)

ดูก่อนจุนทะ กุศลกรรมบถมี ๑๐ ประการ ดังนี้แล ดูก่อนจุนทะ บุคคลผู้ประกอบด้วย กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการเหล่านี้ ลุกขึ้นจากที่นอน แต่เข้านั่ง จะจับต้องแผ่นดิน โคมัยสค หญาอันเขียวขจี หรือไม่จับต้องก็ตาม จะประนมไหว้พระอาทิตย์หรือไม่ก็ตาม จะลงอาบน้ำเข้าเย็น หรือไม่ก็ตาม จะบูชาไฟ หรือไม่บูชาไฟก็ตาม ย่อมเป็นผู้สะอาดอย่างแท้จริง ซ้อนั้นเป็นเพราะเหตุไร

ดูก่อนจุนทะ เพราะกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการนี้ เป็นพฤติกรรมอันสะอาดและเป็นเครื่องสร้างพฤติกรรมอันสะอาด ดูก่อนจุนทะ เทวคติ หรือสุคติอื่นใด บรรดามี ย่อมปรากฏ เพราะเหตุแห่งการประกอบกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการเหล่านี้แล

ภาคผนวก

การแสดงเรื่องกรรมบถในที่นี้ ได้นำข้อความในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกามาเรียบเรียง
ดั่งนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายแก่ผู้ศึกษา ควรทราบความหมายของคำเหล่านี้ คือ

๑.กุศล	หมายถึง สิ่งที่ทำลายความชั่ว
๒.อกุศล	หมายถึง สิ่งที่ทำลายความดี
๓.กรรม	หมายถึง ความตั้งใจทำ พูด คิด
๔.กรรมบถ	หมายถึง ทางเกิดแห่งกรรม หรือ กรรมที่เป็นเหตุเกิดในสุคติภูมิ ทุคติภูมิ และความสุข ความทุกข์ในภูมิเหล่านั้น
๕.กุศลกรรมบถ	หมายถึง ทางเกิดแห่งกรรมที่ทำลายความชั่ว
๖.อกุศลกรรมบถ	หมายถึง ทางเกิดแห่งกรรมที่ทำลายความดี
๗.กายกรรม	หมายถึง กรรมที่ทำทางกาย
๘.วจีกรรม	หมายถึง กรรมที่ทำทางวาจา
๙.มโนกรรม	หมายถึง กรรมที่ทำทางใจ มี อภิชฌา เป็นต้น
๑๐.กายทวาร	หมายถึง กายที่เป็นทางเกิดของกรรม
๑๑.วจีทวาร	หมายถึง วาจาที่เป็นทางเกิดของกรรม
๑๒.มโนทวาร	หมายถึง ใจที่เป็นทางเกิดของกรรม ได้แก่ ขวนจิต ฝ้ายกุศลและ อกุศล

ปัญหาและเฉลยบทที่ ๕

๑.กุศลกรรมบถ มีความหมายตรงกับข้อใด ?

ก.ทางแห่งความดี	ข.ทางไปทุคติ
ค.ทางแห่งกรรม	ง.ทางก้าวหน้า

๒.ผลแห่งกรรมดีที่บุคคลพึงได้รับในชาติหน้า ตรงกับข้อใด ?

ก.มนุษย์สรรเสริญ	ข.เทวดาสรรเสริญ
ค.ตายแล้วไปสุคติ	ง.ตายแล้วไปทุคติ

๓. “รักสุขหวังสบาย อย่าลืมสร้างทางกุศล” ทางกุศลคือข้อใด ?

ก.กุศลมูล	ข.อกุศลมูล
ค.กุศลกรรมบถ	ง.อกุศลกรรมบถ

๔. ข้อใด เป็นทางนำไปสู่สุคติที่ทุกคนต่างปรารถนา ?

ก.กุศลมูล	ข.อกุศลมูล
ค.กุศลกรรมบถ	ง.อกุศลกรรมบถ

๕. พระพุทธศาสนา แสดงการประพฤติธรรมทางกายไว้กี่ประการ ?

ก.๕ ประการ	ข.๔ ประการ
ค.๓ ประการ	ง.๒ ประการ

๖. ผู้มีเมตตาต่อสัตว์ทั้งปวง วางท่อนไม้ วางศัสตรา หมายถึงใคร ?

ก.ผู้ละปาณาติบาต	ข.ผู้ละอทินนาทาน
ค.ผู้ละอพรหมจรรย์	ง.ผู้ละมุสาวาท

๗. ความดีทางกาย เป็นเหตุให้เกิดความสุข ตรงกับข้อใด ?

ก.การไม่ฆ่าสัตว์	ข.การไม่พูดโกหก
ค.การไม่โลภอยากได้	ง.การไม่ปองร้าย

๘. คนมีอุปนิสัยไม่ชอบทำร้ายใคร มีคุณธรรมใดเด่นชัด ?

ก.เมตตาสงสาร	ข.คนพาลไม่คบ
ค.คบแต่บัณฑิต	ง.มีจิตใจเพื่อแม่

๙. กุศลกรรมบถข้อใด จะสำเร็จได้ต้องมีเจตนา ?

ก.ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต	ข.ไม่วิปริตผิดศีลธรรม
ค.ไม่อยากได้ของเขา	ง.ไม่เฝ้าปองร้ายผู้อื่น

๑๐. ลักษณะแห่งการพูดดีมีประโยชน์ ตรงกับข้อใด ?

ก.ประสานคน	ข.ประสานรอยร้าว
ค.ประสานประโยชน์	ง.ถูกทุกข้อ

๑๑. คำพูดในข้อใด ตรงกับสำนวนว่า “น้ำร้อนปลาเป็น” ?

- ก. พูดเพราะ แต่มั่งร่ำรวย   ข. พูดไม่เพราะ แต่หวังดี
ค. พูดเพราะและหวังดี   ง. พูดไม่เพราะและมั่งร่ำรวย

๑๒. คำใดใคร จึงสำเร็จเป็นกรรมบถ ?

- ก. คนหูหนวก   ข. เพื่อนร่วมชาติ
ค. เทวดาฟ้าดิน   ง. เพื่อนต่างภาษา

๑๓. “พูดอย่างมะนาวไม่มีน้ำ” ประพจน์พิศกุศลกรรมบถข้อใด ?

- ก. เว้นขาดจากมุสาวาท   ข. เว้นขาดจากปิสุณวาจา
ค. เว้นขาดจากผรุสวาจา   ง. เว้นขาดจากสัมผัปปลาปะ

๑๔. พูดแต่คำมีประโยชน์ ชื่อว่าประพจน์พิศกุศลกรรมบถข้อใด ?

- ก. เว้นขาดจากมุสาวาท   ข. เว้นขาดจากปิสุณวาจา
ค. เว้นขาดจากผรุสวาจา   ง. เว้นขาดจากสัมผัปปลาปะ

๑๕. ได้ยินเสียงพระสวดมนต์แล้วมีจิตเบิกบาน เป็นกรรมอะไร ?

- ก. กายกรรม   ข. วจีกรรม
ค. มโนกรรม   ง. ญกทุกข้อ

๑๖. ข้อใด จัดเป็นมโนกรรมฝ่ายกุศล ?

- ก. อยากฆ่าคน   ข. อยากโกหก
ค. อยากทำบุญ   ง. อยากน้อฉล

๑๗. ความบริสุทธิ์ทางใจ มี ๓ อย่าง ยกเว้นข้อใด ?

- ก. อภิชฌา   ข. อนภิชฌา
ค. อพยาบาท   ง. สัมมาทิฐิ

๑๘. คนเราสามารถกระทำความดีทางใจได้อย่างไร ?

- ก. ไม่โลภอยากได้ของเขา   ข. ไม่พยาบาทปองร้ายเขา
ค. ไม่เห็นผิดคลองธรรม   ง. ญกทุกข้อ

๑๙.บุคคลมีจิตประกอบด้วยเมตตา พุคว่า “ขอเหล่าสัตว์ จงเป็นสุข” จัดเป็นมโนกรรม เกิดขึ้นทางทวารใด ?

ก.กายทวาร	ข.วจีทวาร
ค.มโนทวาร	ง.ทุกทวาร

๒๐.บุคคลมีจิตใจปราศจากอภิชฌา ย่อมมีลักษณะเช่นไร ?

ก.ไม่โลภ	ข.ไม่โกรธ
ค.ไม่หลง	ง.ไม่ถือตัว

๒๑.การไม่คิดโลกอยากได้ของใคร หมายถึงข้อใด ?

ก.อโลภะ	ข.อโทสะ
ค.อโมหะ	ง.อโธระ

๒๒.คิดให้ผู้อื่นประสบความพินาศ ตรงกับข้อใด ?

ก.อภิชฌา	ข.อนภิชฌา
ค.พยาบาท	ง.อพยาบาท

๒๓.คนมีอุปนิสัยชอบเสียสละ สามารถกำจัดอะไรได้ ?

ก.ความไม่รู้	ข.ความโกรธ
ค.ความหลง	ง.ความโลภ

๒๔.ข้อใด จัดเป็นกุศลกรรมบถ ?

ก.อนภิชฌา	ข.พยาบาท
ค.มิจฉาทิฎฐิ	ง.อทินนาทาน

๒๕.คุณธรรมใด มีคุณูปการช่วยให้คนเราปราศจากความพยาบาท ?

ก.เมตตา	ข.กรุณา
ค.มฤตดา	ง.อุเบกขา

๒๖.ผู้ไม่คิดผูกอาฆาตว่า เขาได้ทำร้ายเรา เพราะมีธรรมข้อใด ?

ก.อโลภะ	ข.อภิชฌา
ค.อพยาบาท	ง.อนภิชฌา

๓๕.อะไรเป็นเหตุให้กษัตริย์พราหมณ์ แพศย์ ศูทร เสมอกันในสวรรค์ชั้นไตรทิพย์ ?

ก.การศึกษาธรรม   ข.การประพฤติธรรม

ค.ความยุติธรรม   ง.การสนทนาธรรม

๓๖.ผู้ประพฤติกุศลกรรมบถประเภทใด ได้ทั้งทรัพย์สมบัติและบริวารสมบัติ ?

ก.ประพฤติกุศลกรรมบถเอง   ข.ชักชวนให้คนอื่นประพฤติกุศล

ค.ทั้งประพฤติกุศลเอง ทั้งชักชวนคนอื่น   ง.ทั้งไม่ประพฤติกุศลเอง ทั้งไม่ชักชวนคนอื่น

๓๗.ผู้ปรารถนามรรค ผล นิพพาน ควรประพฤดิเช่นไร ?

ก.เข้าป่าหนีหน้ามนุษย์   ข.สละทรัพย์สินทั้งหมด

ค.ประพฤติกุศลกรรมบถ   ง.รับประทานแต่ผักผลไม้

๓๘.การได้เกิดในตระกูลพราหมณ์มหาศาล จัดเป็นสมบัติใด ?

ก.มนุษย์สมบัติ   ข.สวรรค์สมบัติ

ค.ทรัพย์สมบัติ   ง.นิพพานสมบัติ

๓๙.ศีลเป็นเหตุให้ได้ไปสู่สุคติ หมายถึงให้ให้เกิดเป็นอะไร ?

ก.มนุษย์   ข.เทวดา

ค.พรหม   ง.ถูกทุกข้อ

๔๐.คนมีอุปนิสัยชอบแบ่งปัน เสียสละ คอยให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยจิตใจดีงาม ตรงกับข้อใด?

ก.ทานูปนิสัย   ข.สีลูปนิสัย

ค.ภาวนูปนิสัย   ง.ถูกทุกข้อ

๔๑.กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ สงเคราะห์เข้าในสิกขาข้อใด ?

ก.ศีล   ข.สมาธิ

ค.ปัญญา   ง.ถูกทุกข้อ

๔๒.ทานูปนิสัย เป็นธรรมกำจัดอะไร ?

ก.ความโลภ   ข.ความโกรธ

ค.ความหลง   ง.ความเบียดเบียน

๔๓. ตีฆุปนิตถึ เป็นธรรมกำจัดอะไร ?

ก. ความโลภ	ข. ความโกรธ
ค. ความหลง	ง. ความเบียดเบียน

๔๔. ภาวนูปนิตถึ เป็นธรรมกำจัดอะไร ?

ก. ความโลภ	ข. ความโกรธ
ค. ความหลง	ง. ความเบียดเบียน

๔๕. การบำเพ็ญทาน สีล ภาวนา ช่วยบรรเทาอะไรให้เบาบางลง ?

ก. โลภะ	ข. โทสะ
ค. โมหะ	ง. ถูกทุกข้อ

๔๖. ความรู้สึกลสบายใจขณะระลึกถึงพระรัตนตรัย เรียกว่าอะไร ?

ก. ทุกขเวทนา	ข. โสมนัสสเวทนา
ค. โทมนัสสเวทนา	ง. อุเบกขาเวทนา

๔๗. รากเหง้าแห่งการทำความดี เรียกว่าอะไร ?

ก. กุศลมูล	ข. กุศลกรรม
ค. กุศลจิต	ง. กุศลเจตนา

๔๘. ความรู้สึกรอใจในขณะทำบุญตักบาตร จัดเป็นเวทนาใด ?

ก. สุขเวทนา	ข. ทุกขเวทนา
ค. โสมนัสสเวทนา	ง. อุเบกขาเวทนา

๔๙. บุคคลมีจิตถูก โมหะครอบงำ ย่อมมีพฤติกรรมเช่นไร ?

ก. เห็นแก่ได้	ข. ลักขโมย
ค. เชื่องมงาย	ง. ก่อวิเวท

๕๐. คนที่เชื่อว่า โลกหน้าไม่มีจริง เพราะถูกอะไรครอบงำ ?

ก. โลภะ	ข. โทสะ
ค. โมหะ	ง. ราคะ

ଢ଼େ.ମି	ଢ଼ଈ.ମି	ଢ଼େ.ଏ	ଢ଼ଢ଼.ମି	ଢ଼ଢ଼.ଏ
ଢ଼ଃ.୩	ଢ଼ଈ.ମି	ଢ଼ଢ଼.ମି	ଢ଼ଢ଼.ମି	ଢ଼ଠ.ମି
ଢ଼ଈ.ମି	ଢ଼ଈ.ଏ	ଢ଼ଈ.ମି	ଢ଼ଢ଼.ମି	ଢ଼ଢ଼.ଏ